

ElectroLengua

Upskilling language instructors for online teaching

Project 2021-1-ES01-KA220-VET-000024863 KA220-VET - Cooperation partnerships in vocational education and training

The European Commission's support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents, which reflect the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

Σε αυτήν την επιτραπέζια έρευνα υποστηρίζουμε την ανάγκη να αναγνωριστεί το πρόβλημα των διαδικτυακών μεθόδων στη διδασκαλία της γλώσσας. Η έρευνα καλύπτει γενικές πληροφορίες διαφόρων ειδών σχετικά με τη διδασκαλία γλωσσών μέσω διαδικτύου έναντι της διδασκαλίας ξένων γλωσσών και αντιμετωπίζει το πρόβλημα στις χώρες εταίρους, αναφερόμενος τόσο στην τρέχουσα κατάσταση όσο και στην ιστορική εξέλιξη της διδασκαλίας γλωσσών. Συνεργαστήκαμε δεδομένα από κάθε χώρα εταίρο, συγκρίναμε τα ευρήματα, κατανοήσαμε τις τάσεις και παρουσιάσαμε τα αποτελέσματα αρχικά σε θεωρητική και αφηγηματική μορφή, αφήνοντας τις πιο πρακτικές προσεγγίσεις προς το τέλος της μελέτης. Οι συλλογικές μας προσπάθειες έγιναν με την πεποίθηση ότι αυτή η έκδοση μπορεί να προσφέρει ένα σύνολο πρακτικών εργαλείων καθώς και μια ευρύτερη προοπτική για τη διδασκαλία της γλώσσας σε όσους θέλουν να βγάλουν τα προς το ζην θέτοντας τις γλωσσικές τους γνώσεις στην υπηρεσία της διδασκαλίας.

Στόχος της έρευνας

Στόχος της έρευνας είναι να εστιάσει στις μεθόδους, τις στρατηγικές και τις προσεγγίσεις που χρησιμοποιούν οι εκπαιδευτικοί στην παραδοσιακή έναντι της σύγχρονης διδασκαλίας ξένων γλωσσών.

Κάθε εταίρος του έργου ανέλυσε, στο επίπεδο της χώρας του, τις μεθόδους που χρησιμοποιούσαν οι καθηγητές ξένων γλωσσών και για να χρησιμοποιήσει το πρότυπο συνέντευξης για τρεις καθηγητές ξένων γλωσσών με διαφορετική διδακτική εμπειρία (ένας με 3-5 εμπειρία, ένας με 10-25 χρόνια διδακτικής εμπειρίας και ένας με πάνω από 25 χρόνια διδακτική εμπειρία)

Αυτή η επιτραπέζια έρευνα περιλαμβάνει τον προσδιορισμό των υφιστάμενων μεθόδων, στρατηγικών και προγραμμάτων ή έργων σε κάθε επίπεδο χώρας για τη δημιουργία μιας ψηφιακής σφαίρας στη διδασκαλία γλωσσών.

Ερευνητικοί Στόχοι

1. Να παρουσιάσει την ιστορική προσέγγιση της διδασκαλίας ξένων γλωσσών σε πέντε ευρωπαϊκά χώρες;
2. Παρουσίαση επιτυχημένων μεθόδων διδασκαλίας ξένων γλωσσών εκτός σύνδεσης και μέσω διαδικτύου.
3. Να κατανοήσουν τις προκλήσεις και τις ευκαιρίες που έχει δημιουργήσει το Διαδίκτυο για την εκμάθηση γλωσσών.
4. Να αναλύσει τις διαδικτυακές επιδόσεις των μαθητών σε σύγκριση με τη μάθηση πρόσωπο με πρόσωπο

Περιεχόμενα

Πίνακας περιεχομένων

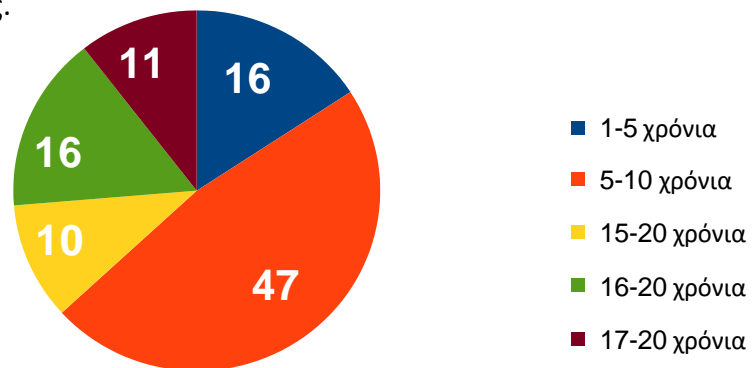
I.	ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΣΤΙΣ ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΕΣ ΤΑΞΕΙΣ ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ.....	5
	<i>Η οπτική των εκπαιδευτικών για τα διαδικτυακά μαθήματα.....</i>	<i>5</i>
II.	ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ ΚΑΙ ΤΡΕΧΟΥΣΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΣΤΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΓΛΩΣΣΩΝ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ, ΕΛΛΑΔΑ, ΙΡΛΑΝΔΙΑ, ΡΟΥΜΑΝΙΑ ΚΑΙ ΙΣΠΑΝΙΑ	9
	<i>ΤΡΕΧΟΥΣΑ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ .....</i>	<i>9</i>
III.	Η ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΤΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ ΠΡΙΝ ΤΗΝ ΕΠΟΧΗ ΤΟΥ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟΥ.....	22
IV.	ΕΚΜΑΘΗΣΗ ΤΠΕ ΚΑΙ ΓΛΩΣΣΑΣ	29
V.	ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΗ ΜΑΘΗΣΗ	39
VI.	Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ.....	40
VII.	ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ ΚΑΙ ΕΡΓΑΛΕΙΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ ΓΛΩΣΣΑΣ	47
	• <i>Διαδικτυακός Πίνακας.....</i>	<i>47</i>
	• <i>Ζωντανά Διαδικτυακά Μαθήματα .....</i>	<i>47</i>
	• <i>Προηχογραφημένα βίντεο Διαλέξεων.....</i>	<i>48</i>
	• <i>Αντιστραμμένη τάξη (Flipped Classroom).....</i>	<i>48</i>
	• <i>Διδασκαλία με βάση το παιχνίδι/παιχνιδοποίηση (GBL).....</i>	<i>49</i>
	• <i>Ιστολόγιο (Blog) Τάξης.....</i>	<i>50</i>
VIII.	ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	51
	Βιβλιογραφία:.....	53

I. ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΣΤΙΣ ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΕΣ ΤΑΞΕΙΣ ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ

Η οπτική των εκπαιδευτικών για τα διαδικτυακά μαθήματα

Για να έχουμε μια πιο τεκμηριωμένη άποψη σχετικά με την οπτική των εκπαιδευτικών σχετικά με τις διάφορες πτυχές της διαδικτυακής και εκτός σύνδεσης διδασκαλίας, ρωτήσαμε 19 εκπαιδευτικούς από 6 ευρωπαϊκές χώρες, ως εξής: 3 από την Κύπρο, 6 από την Ελλάδα, 3 από την Ιρλανδία, 1 από την Ιταλία, 3 από τη Ρουμανία και 3 από την Ισπανία.

Οι περισσότεροι εκπαιδευτικοί (9) που απάντησαν στο ερωτηματολόγιο είχαν μεταξύ 5 και 10 ετών εμπειρία στον τομέα, με 3 να έχουν κάτω των 5 ετών και ένα ζευγάρι πάνω από 25 χρόνια διδασκαλίας πίσω τους.

Μια πτυχή για την οποία ρωτήσαμε ήταν το

η εξέλιξη των μεθόδων των δασκάλων με τα χρόνια και οι απαντήσεις έχουν χωριστεί σε δύο κύριες κατηγορίες: αυτές (8) με έμφαση στην αλληλεπίδραση με τον μαθητή – περισσότερη παιχνιδιάρικη διάθεση και διαδραστικότητα, πιο δυναμικές δραστηριότητες, περισσότερη εστίαση στην πρακτικότητα της μάθησης νέα γλώσσα, και εκείνες (7) που επικεντρώθηκαν στον τεχνολογικό

αντίκτυπο στη διδακτική διαδικασία, ενσωματώνοντας έξυπνες συσκευές και το διαδίκτυο με όλες τις διαφορετικές πλατφόρμες και εφαρμογές του με δυνατότητα χρήσης ως εκπαιδευτικά εργαλεία. Δύο από αυτά ανέφεραν στοιχεία και των δύο κατηγοριών που επηρεάζουν τη μεθοδολογία τους, ενώ άλλα δύο ήταν μάλλον ασαφή. Ερωτηθείς σχετικά με τα είδη έντυπου υλικού που χρησιμοποιούν στην τάξη, οι περισσότεροι δάσκαλοι (15) ανέφεραν σχολικά βιβλία, βιβλία εργασίας, φύλλα εργασίας, βιβλία, εργαλεία γραμματικής, διάφορα παιχνίδια. Κάποιοι από αυτούς, όμως, εξέφρασαν ότι αποφεύγουν όσο το δυνατόν περισσότερο το έντυπο υλικό, για οικολογικούς λόγους. Αυτό μας οδηγεί στη λιγότερο πολυάριθμη (5) κατηγορία εκπαιδευτικών που εστιάζουν στα ψηφιακά εργαλεία διδασκαλίας, είτε για ευκολία είτε για αποφυγή σπατάλης χαρτιού.

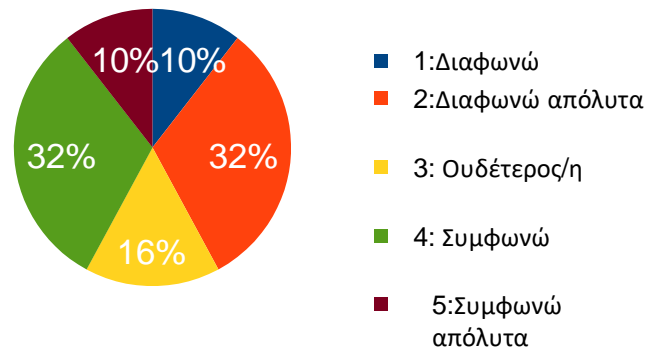
Όταν ρωτήθηκαν τι είδους ψηφιακές πλατφόρμες χρησιμοποιούν, μόνο δύο από αυτούς ανέφεραν «καμία», οι άλλοι 17 ερωτηθέντες ονομάζουν είτε αποκλειστικές πλατφόρμες (Kahoot, BBC learning, Duo lingo, ClassDojo, Quizlet κ.λπ.) είτε άλλες πλατφόρμες που μπορούν να χρησιμεύσουν ως εργαλεία στην τάξη (YouTube, Google translate, Netflix κ.λπ.). Τέσσερις δάσκαλοι ανέφεραν ότι χρησιμοποιούν ψηφιακά εργαλεία μία ή δύο φορές την εβδομάδα, ενώ άλλοι τρεις τα παρουσίασαν ως μέρος της καθημερινής τους ρουτίνας.

Σχετικά με τα πλεονεκτήματα της διαδικτυακής διδασκαλίας, η συντριπτική πλειοψηφία (πάνω από 14) συμφώνησε ότι η προσβασιμότητα (χωρίς εμπόδια τοποθεσίας), η ευελιξία χρόνου και η ενίσχυση των ψηφιακών δεξιοτήτων μεταξύ αυτών. Μόνο 7 από αυτούς (37%) ανέφεραν την ευθύνη απέναντι στη μάθηση (περισσότεροι ανεξάρτητοι μαθητές) ως χαρακτηριστικό, ενώ μερικοί από αυτούς ανέφεραν επίσης «τη μάθηση με προσωπικό ρυθμό και σύμφωνα με τις δικές τους ανάγκες» και «περισσότερο έλεγχο στην τάξη» ως άλλα πλεονεκτήματα.

Από την άλλη πλευρά, υπάρχουν επίσης αρκετά μειονεκτήματα, η «έλλειψη κοινωνικής αλληλεπίδρασης» είναι η πιο αναφερόμενη, με 16 εκπαιδευτικούς να την υποστηρίζουν,

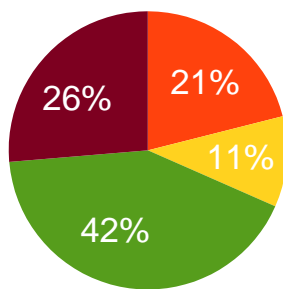
ακολουθούμενη από την αβεβαιότητα της αξιολόγησης (είναι δύσκολο να διασφαλίσουμε ότι οι μαθητές δεν απατούν). Με παρόμοιο αριθμό ψήφων – 9, 8 και 7 – έρχονται τα κακά logistics, η εύθραυστη ισορροπία μεταξύ προσωπικής και επαγγελματικής ζωής και λιγότερος έλεγχος στην τάξη, αντίστοιχα. Ως άλλες ελλείψεις, οι ερωτηθέντες ανέφεραν επίσης τη δυσκολία στην τήρηση ενός ισορροπημένου προγράμματος, προκειμένου να μην εργάζονται 24 ώρες το 24ωρο, και το γεγονός ότι η διαδικτυακή διδασκαλία μειώνει τον αριθμό των ευκαιριών για εξάσκηση στην ομιλία.

Ερωτηθείς εάν ο αντίκτυπος της διαδικτυακής διδασκαλίας διαφέρει από πρόσωπο με πρόσωπο, οι δάσκαλοι που απάντησαν ανέφεραν τα εξής: όσον αφορά το επίπεδο και την ποιότητα της γλώσσας και των επιδόσεων, ίσος αριθμός από αυτούς θεώρησαν ότι διαφέρουν (δραστικά ή ήπια) ή αντίθετα (8 δάσκαλοι σε κάθε πλευρά), ενώ τρεις εξέφρασαν ουδετερότητες.

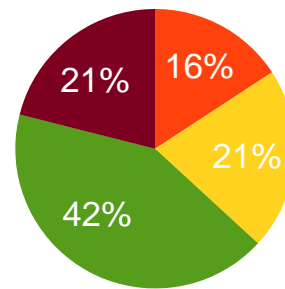
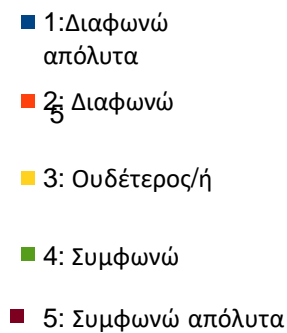

Όσον αφορά τον αντίκτυπο στην κοινωνικότητα, οι περισσότεροι δάσκαλοι συμφώνησαν ότι είναι μια αρνητική πτυχή της διαδικτυακής διδασκαλίας (13 ερωτηθέντες), ενώ 4 διαφώνησαν και 2 εξέφρασαν ουδετερότητα. Έδωσαν παρόμοιες απαντήσεις σχετικά με τα κίνητρα των μαθητών προς την τάξη: η συντριπτική πλειονότητα (12 δάσκαλοι) ανέφεραν μείωση, 4 εξέφρασαν ουδέτερη στάση και μόνο 3 δάσκαλοι ανέφεραν ότι το κίνητρο δεν επηρεάστηκε.

Κοινωνικότητα

Κίνητρο για το μάθημα

Μόνο ένας δάσκαλος θεώρησε ότι ένα ηλεκτρονικό πρόγραμμα σπουδών δεν θα βοηθούσε την αναβάθμιση των δεξιοτήτων και τις γνώσεις του στη διαδικτυακή διδασκαλία. Όσον αφορά τα θέματα που πρέπει να καλύπτει ένα τέτοιο ηλεκτρονικό πρόγραμμα σπουδών, οι δάσκαλοι που απάντησαν έδωσαν μια ποικιλία επιλογών: λειτουργική γλώσσα: προφορά; ασκήσεις ακρόασης? συμβουλές για το πώς να χρησιμοποιείτε ψηφιακές πλατφόρμες, πώς να αντιμετωπίζετε απροσδόκητα ζητήματα, πώς να κάνετε τους μαθητές πιο ενεργούς, τρόπους για να κάνετε την τάξη πιο διαδραστική. σύγχρονα λογοτεχνικά κείμενα που μπορούν να προκαλέσουν συζητήσεις και συγκρίσεις με άλλες μορφές τέχνης. πραγματικές καταστάσεις, παιχνίδια και πράγματα που ενδιαφέρουν πραγματικά τους μαθητές.

II. ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ ΚΑΙ ΤΡΕΧΟΥΣΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΣΤΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΓΛΩΣΣΩΝ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ, ΕΛΛΑΔΑ, ΙΡΛΑΝΔΙΑ, ΡΟΥΜΑΝΙΑ ΚΑΙ ΙΣΠΑΝΙΑ

ΤΡΕΧΟΥΣΑ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ

1. Κύπρος

Το 1960 ανακηρύχθηκε η ανεξαρτησία της Κυπριακής Δημοκρατίας, με αποτέλεσμα δύο γλώσσες να θεωρούνται ως επίσημες γλώσσες της χώρας: η ελληνική και η τουρκική. Οι ξένες γλώσσες θεωρούνται επίσης σημαντικό μέρος του κυπριακού εθνικού προγράμματος σπουδών. Οι γλώσσες που περιλαμβάνει το κυπριακό εκπαιδευτικό σύστημα στο πρόγραμμα σπουδών του είναι τα αγγλικά (διδάσκονται από την προσχολική ηλικία μέχρι το λύκειο) καθώς και γλώσσες όπως γαλλικά, γερμανικά, ισπανικά, ιταλικά, ρωσικά και τουρκικά. Μετά την τουρκική εισβολή του 1974 στην Κύπρο, η τουρκική γλώσσα διδάσκεται ως ξένη γλώσσα παρόλο που θεωρείται ως μία από τις επίσημες γλώσσες της χώρας.

Αυτές οι γλώσσες ωστόσο δεν διδάσκονται από προσχολικό επίπεδο όπως τα αγγλικά, αλλά είναι διαθέσιμες στο σχολικό πρόγραμμα από την πρώτη τάξη του γυμνασίου μέχρι την πρώτη τάξη του λυκείου. Από ό,τι θα παρατηρηθεί και στη συνέχεια, δίνεται μεγάλη έμφαση στην αγγλική γλώσσα καθώς είναι η μόνη ξένη γλώσσα που εισάγεται σε μαθητές προσχολικής ηλικίας. Το πρόγραμμα σπουδών γλωσσών στην Κύπρο κατευθύνεται αποκλειστικά από το Κοινό Ευρωπαϊκό Πλαίσιο Αναφοράς για τις Γλώσσες. Σε κάθε τάξη, υπάρχουν συγκεκριμένες οδηγίες σχετικά με το πώς πρέπει να διδάσκεται η γλώσσα, τι πρέπει να διδάσκεται και πώς. Ως αποτέλεσμα, παρέχει μια συνεκτική και καθοδηγούμενη γνώση σχετικά με το πώς οι μαθητές πρέπει να διδάσκονται

μια γλώσσα στο εθνικό πρόγραμμα σπουδών.

Δεν είναι αρκετά σαφές πότε οι ξένες γλώσσες έγιναν μέρος του εθνικού προγράμματος σπουδών. Ωστόσο, μετά την ένταξη της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση την 1η Μαΐου 2004, αναπτύχθηκε ένα νέο πρόγραμμα σπουδών, επομένως μπορεί να υποτεθεί ότι το Ευρωπαϊκό Πλαίσιο Γλωσσών εισήχθη εντός αυτής της περιόδου.

Σε μια έκθεση χώρας του 2004, αναφέρεται πώς το Ευρωπαϊκό Πλαίσιο για την Εκμάθηση Σύγχρονων Γλωσσών έχει βοηθήσει επίσης τη διδασκαλία γλωσσών στην Κύπρο. Η έκθεση αναφέρει ότι και στις τρεις τάξεις του γυμνασίου τα αγγλικά και τα γαλλικά θεωρούνται υποχρεωτικά. Στη συνέχεια, στην 1η τάξη του λυκείου τα αγγλικά και τα γαλλικά εξακολουθούν να είναι υποχρεωτικά, ωστόσο, στα τελευταία 2 χρόνια οι μαθητές καλούνται να επιλέξουν δύο γλώσσες ως δύο από τα βασικά τους μαθήματα. Οι γλώσσες που περιλαμβάνονται στις επιλογές τους είναι Αγγλικά, Γαλλικά, Γερμανικά, Τουρκικά, Ισπανικά και Ρωσικά (όπως επίσης αναφέρθηκε παραπάνω, παρόλο που η τουρκική γλώσσα θεωρείται μια από τις επίσημες γλώσσες της Δημοκρατίας, έχει ταξινομηθεί ως ξένη γλώσσα μετά την τουρκική εισβολή του 1974).

Εντός του σχολικού τους ωραρίου, οι μαθητές μπορούν να συμμετέχουν έως και 4 έως 6 περιόδους την εβδομάδα στη διδασκαλία της γλώσσας, εάν το αποφασίσουν τα τελευταία 2 χρόνια του λυκείου. Ωστόσο, αναμφίβολα η αγγλική γλώσσα μπορεί να θεωρηθεί ως η πιο δημοφιλής στην Κύπρο καθώς δίνεται μεγάλη έμφαση σε κάθε διδασκαλία από προσχολικό επίπεδο ("Country Report Cyprus - Language Education Policy Profile", 2004).

Σε μια έκθεση του 2005 αναφέρεται ότι το πρόγραμμα σπουδών στοχεύει να συμπεριλάβει τα αγγλικά ως δεύτερη γλώσσα, διακρίνοντάς τα από μια δεύτερη «ξένη γλώσσα» και εξηγώντας έτσι την έμφαση που δίνεται σε σύγκριση με άλλες γλώσσες. Στο γυμνάσιο η αγγλική γλώσσα κατανέμεται κάτω από 3 περιόδους την εβδομάδα και δύο για τα γαλλικά ως δεύτερη υποχρεωτική ξένη γλώσσα ("Language Education Policy Profile-Cyprus", 2005).

Στην προσχολική πρώτη και δεύτερη τάξη τα αγγλικά εισάγονται στους μαθητές σε χρονικές περιόδους 10-15 λεπτών δύο έως τρεις φορές την εβδομάδα έως και 25-30 λεπτά. ("ΞΕΝΕΣ ΓΛΩΣΣΕΣ- ΑΓΓΛΙΚΑ ΠΡΟΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ", 2016) Τα αγγλικά θεωρούνται ως υποχρεωτική γλώσσα για μαθητές ηλικίας 10-15 ετών και είναι η μόνη ξένη γλώσσα που είναι υποχρεωτική στο εθνικό πρόγραμμα σπουδών. Δεδομένου ότι το επίπεδο που παρέχεται στο εθνικό πρόγραμμα σπουδών δεν επαρκεί για άριστες γλωσσικές δεξιότητες, η πλειονότητα των μαθητών παρακολουθεί απογευματινά ιδιαίτερα μαθήματα προκειμένου να βελτιώσουν τις γλωσσικές τους δεξιότητες. Μεταξύ 12-15 ετών και τα γαλλικά και τα αγγλικά θεωρούνται υποχρεωτικά στο εθνικό πλαίσιο. Μέχρι το 2000 και τα γαλλικά και τα αγγλικά θεωρούνταν υποχρεωτικά στο Λύκειο. Μετά το πρώτο έτος του Λυκείου οι μαθητές μπορούν να επιλέξουν δύο γλώσσες από μια σειρά από διάφορες γλώσσες. Από το 2001, πραγματοποιείται τουλάχιστον μία γλώσσα τα τελευταία 2 χρόνια του λυκείου με επίσης δυνατότητα αύξησης αυτών των περιόδων ("Profile Language Education Policy-Cyprus", 2005).

2. Ελλάδα

Το ενδιαφέρον των Ελλήνων για την εκμάθηση ξένων γλωσσών αντικατοπτρίζεται στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα, το οποίο παρέχει ολοκληρωμένη διδασκαλία ξένων γλωσσών τόσο στον δημόσιο όσο και στον ιδιωτικό τομέα. Ειδικότερα για την Ελλάδα και σύμφωνα με το Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών (ΔΕΠΠΣ) του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου, η εκμάθηση ξένων γλωσσών προάγει τρεις πολύ σημαντικές έννοιες, τον αλφαριθμητισμό και την πολυγλωσσία (όπως προαναφέρθηκε) και την πολυπολιτισμικότητα.

Όπως αναφέρεται χαρακτηριστικά στο κείμενο αυτού του πλαισίου, σχετικά με τη διδασκαλία ξένων γλωσσών, «οι ξένες γλώσσες συμβάλλουν στην ανάπτυξη της ικανότητας του μαθητή να ανταποκρίνεται σε πραγματικές συνθήκες επικοινωνίας προβλέψιμες ή απρόβλεπτες, χρησιμοποιώντας γλωσσικές, παραγλωσσικές ή ακόμα και εξωγλωσσικές επιλογές».

Το φροντιστήριο ξένων γλωσσών εισήχθη για πρώτη φορά στο πρόγραμμα σπουδών της

δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης το 1836 με τα γαλλικά ως ξένη γλώσσα να διδάσκονται 4 ώρες την εβδομάδα (Δημαράς, 1983). Το 1987 αυτό επεκτάθηκε στις τρεις τελευταίες τάξεις λίγων δημοτικών σχολείων. Το 1991, το πρόγραμμα σπουδών του δημοτικού σχολείου άλλαξε και τα αγγλικά έγιναν υποχρεωτική ξένη γλώσσα σε όλα τα σχολεία. Πιο πρόσφατα, το 2003, τα αγγλικά επεκτάθηκαν στις τέσσερις τελευταίες τάξεις της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης και το 2010 εισήχθη η διδασκαλία ξένων γλωσσών στην πρώτη τάξη σε επιλεγμένο αριθμό σχολείων. Επίσης, η διδασκαλία της αγγλικής γλώσσας στο νηπιαγωγείο έγινε υποχρεωτική από το ακαδημαϊκό έτος 2021/2022.

Αυτό είναι το πιλοτικό στάδιο ενός νέου γλωσσικού έργου που στοχεύει στην εισαγωγή της διδασκαλίας της αγγλικής γλώσσας σε πολύ μικρούς μαθητές. Το πρόγραμμα σπουδών για τα Αγγλικά ως ξένη γλώσσα και τα σχολικά βιβλία που χρησιμοποιούν τα δημόσια σχολεία είναι εγκεκριμένα από το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο. Είναι κρατικό εκπαιδευτικό ίδρυμα που ανήκει στο Υπουργείο Παιδείας, Δια Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων. Το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο στοχεύει κυρίως στην παροχή συμβουλών σε σχέση με εκπαιδευτικές πολιτικές και καινοτομίες. Είναι υπεύθυνος για την επιστημονική έρευνα, τον σχεδιασμό και την ανάπτυξη εκπαιδευτικού υλικού, τον σχεδιασμό και την υλοποίηση επιμορφωτικών σεμιναρίων για εκπαιδευτικούς και διάφορα εκπαιδευτικά έργα στην Ελλάδα.

Η εισαγωγή της αγγλικής στην πρώιμη παιδική ηλικία μπορεί να θεωρηθεί πλεονέκτημα αλλά στην περίπτωση της Ελλάδας φαίνεται να χάνεται κατά τη μετάβαση των μαθητών στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Σημαντικό μέρος του προγράμματος σπουδών της πρώτης λυκείου είναι η επανάληψη του προγράμματος σπουδών της έκτης τάξης. Αυτό καθιστά τη μετάβαση από την πρωτοβάθμια στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση προβληματική καθώς δεν συνοδεύεται από αντίστοιχη πρόοδο σε επίπεδο αγγλικής γλώσσας. Οι μαθητές, λοιπόν, συχνά χάνουν το ενδιαφέρον τους για το μάθημα της αγγλικής γλώσσας και επιλέγουν να συνεχίσουν να παρακολουθούν μαθήματα εκτός του σχολικού προγράμματος. Η παρούσα εργασία στοχεύει να διερευνήσει τις απόψεις των εκπαιδευτικών σχετικά με (α) προβλήματα που σχετίζονται με την

έλλειψη συνέχειας και προόδου στη διδασκαλία της αγγλικής γλώσσας από την πρωτοβάθμια έως τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση και (β) τις προτάσεις τους για διδασκαλία και εκμάθηση αγγλικών.

Μαζί με τα αγγλικά και τα γαλλικά η άλλη δημοφιλής γλώσσα που διδάσκεται μαζί με τα γαλλικά στην ύστερη πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση στη γερμανική γλώσσα. Πιο συγκεκριμένα, η Ελλάδα μαθαίνει πρώτα αγγλικά (48%), μετά γερμανικά (9%) & γαλλικά (8,5%) και τέλος ιταλικά (8%) και άλλες γλώσσες.

3. Ιρλανδία

Η Δημοκρατία της Ιρλανδίας έχει δύο επίσημες γλώσσες, τα Αγγλικά και τα Ιρλανδικά ή «Γαελικά». Τα Ιρλανδικά ομιλούνται ως «πρώτη γλώσσα» από περίπου το 3% του πληθυσμού. Το εκπαιδευτικό σύστημα στη Δημοκρατία αποτελείται από τα δημοτικά σχολεία ακολουθούμενα από τα μεταδημοτικά σχολεία. Τα παιδιά λαμβάνουν ελάχιστη εκπαίδευση από την ηλικία των 6 έως την ηλικία των 16 ετών. Υπάρχουν δύο στάδια μετά την πρωτοβάθμια εκπαίδευση.

- Ο κύκλος junior για παιδιά ηλικίας από 12 έως 15 ετών και
- Ο κύκλος της τρίτης ηλικίας για παιδιά ηλικίας 16 -18 ετών.

Υπολογίζεται ότι στη μεταδημοτική εκπαίδευση περίπου το 70% των μαθητών μαθαίνει μια ξένη γλώσσα. Αναγνωρίζεται ότι η Ιρλανδία πέφτει κάτω από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο για σπουδές ξένων γλωσσών. Σύμφωνα με τη Eurostat, το 30% του ιρλανδικού πληθυσμού ηλικίας μεταξύ 25 και 64 ετών γνωρίζει μια επιπλέον γλώσσα, σε σύγκριση με τον μέσο όρο της ΕΕ που αναφέρεται σε 35%.

Εντός του ιρλανδικού δημοτικού συστήματος, τόσο η αγγλική όσο και η ιρλανδική γλώσσα διδάσκονται ως υποχρεωτικά μαθήματα, ωστόσο άλλες γλώσσες δεν διδάσκονται επί του παρόντος τόσο ευρέως στο ίδιο επίπεδο.

Προηγουμένως, μεταξύ 1998 και 2012, υπήρξε μια πρωτοβουλία για τις σύγχρονες γλώσσες στα σχολεία της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης, η οποία, παρά τη σημαντική επιτυχία, τελικά σταμάτησε. Ωστόσο, αυτό πρόκειται να αλλάξει, «η κυβέρνηση εξετάζει επί του παρόντος την επανεισαγωγή ξένων γλωσσών στα δημοτικά σχολεία το 2024 – 25. (O’Brien 2020).

Στο πλαίσιο της μεταπρωτοβάθμιας εκπαίδευσης οι σύγχρονες ξένες γλώσσες είναι επί του παρόντος προαιρετικές. Ωστόσο, τα σχολεία έχουν τη δυνατότητα να τα καταστήσουν υποχρεωτικά. Μπορεί να ζητηθεί από τους μαθητές να επιλέξουν μεταξύ γαλλικών, ισπανικών ή γερμανικών όταν ανεβαίνουν από την πρωτοβάθμια εκπαίδευση. Περίπου το 90% των μαθητών μελετά μια ξένη γλώσσα μέσα στα τρία πρώτα χρόνια της μεταδημοτικής εκπαίδευσης. Συνήθως οι γλώσσες που προσφέρονται στα κρατικά σχολεία είναι τα γαλλικά, ισπανικά, γερμανικά και ιταλικά, ενώ τα ιδιωτικά σχολεία «τείνουν να προσφέρουν ένα ευρύτερο φάσμα ξένων γλωσσών» (Donnelly, 2020).

Πολλοί μαθητές που εγγράφηκαν στον κατώτερο κύκλο τους σπουδάζουν τουλάχιστον μία άλλη γλώσσα εκτός από τα αγγλικά και τα ιρλανδικά. Το 2015 έγιναν βελτιώσεις όσον αφορά τη μελέτη των γλωσσών στα ιρλανδικά σχολεία, με την εφαρμογή του «πλαισίου για το junior cycle.» Επιπλέον, το 2017 εισήχθη μια ενιαία προδιαγραφή για το junior cycle στις σύγχρονες γλώσσες. Οι κινήσεις αυτές στοχεύουν στην ανάπτυξη και ενίσχυση τόσο της διδασκαλίας όσο και της εκμάθησης σύγχρονων ξένων γλωσσών. Δεν είναι υποχρεωτική η μελέτη MFL, στα κρατικά σχολεία οι πιο δημοφιλείς γλώσσες είναι τα γαλλικά, τα ισπανικά, τα γερμανικά και τα ιταλικά. Στα ιδιωτικά σχολεία διδάσκονται επιπλέον, εκτός 9 ευρωπαϊκών γλωσσών, όπως το μανταρίνι και τα ιαπωνικά. Καθώς η Ιρλανδία γίνεται πιο πολυπολιτισμική με έναν αυξανόμενο πληθυσμό ανθρώπων που εγκαθίστανται από άλλες χώρες, η συνειδητοποίηση της σημασίας της εκμάθησης γλωσσών έχει αρχίσει να αυξάνεται σημαντικά. Το Languages Connect αποτελεί μέρος της στρατηγικής της Ιρλανδίας για τη βελτίωση των δυνατοτήτων εκμάθησης γλωσσών των χωρών. Οι τέσσερις βασικοί στόχοι τους είναι:

1. Βελτιώστε τη γλωσσική επάρκεια δημιουργώντας ένα πιο ελκυστικό περιβάλλον

2. Διαφοροποιήστε και αυξήστε την αφομοίωση των γλωσσών που μαθαίνονται και καλλιεργήστε τις γλώσσες των νέων Ιρλανδών

3. Αύξηση της ευαισθητοποίησης σχετικά με τη σημασία της εκμάθησης γλωσσών για την ενθάρρυνση της ευρύτερης χρήσης ξένων γλωσσών.

4. Ενίσχυση της δέσμευσης των εργοδοτών στην ανάπτυξη και χρήση εμπορικών γλωσσών.

Οι γλώσσες συνδέουν σχέδια για την επίτευξη του στόχου του 100% των μαθητών που δίνουν εξετάσεις MFL μέχρι το έτος 2026.

Στον ανώτερο κύκλο, εκτός από την επιλογή των ευρωπαϊκών γλωσσών, υπάρχει επίσης η ευκαιρία να μελετηθούν ασιατικές γλώσσες κατά το μεταβατικό έτος και επίσης διαθέσιμα ως μέρος του απολυτηρίου τους τα μαθήματα σπουδών είναι τα Ιαπωνικά, τα Ρωσικά και τα Αραβικά.

Το μέσο μέγεθος τάξης για τον κύκλο των junior είναι μεταξύ 21 και 30, μαθήματα όπως τα Μαθηματικά, τα Αγγλικά και τα Ιρλανδικά τείνουν να έχουν μεγαλύτερους αριθμούς σε σύγκριση με το MFL. Κατά τη διάρκεια της τριετούς περιόδου του junior cycle διατίθενται συνολικά 200 ώρες για την εκμάθηση μιας επιπλέον γλώσσας. Οι προδιαγραφές για τον νεαρό κύκλο του MFL καθορίζονται σε τρεις ενσωματωμένους κλάδους:

1. Επικοινωνιακή ικανότητα
2. Γλωσσική επίγνωση
3. Κοινωνικοπολιτισμική γνώση και διαπολιτισμική ευαισθητοποίηση.

Η Δημοκρατία της Ιρλανδίας αναγνωρίζει ιδιαίτερα τη σημασία μιας πολυγλωσσικής κοινωνίας μεταξύ των νέων Ιρλανδών. Η Ιρλανδία βρίσκεται σε μοναδική θέση στο ότι ακόμη και από μικρή ηλικία, τα παιδιά εκτίθενται ήδη τόσο στα αγγλικά όσο και στα γαελικά.

Η ιρλανδική κυβέρνηση κατανοεί τη σημασία της ενθάρρυνσης της πρόσθετης εκμάθησης

γλωσσών για να ενθαρρύνει τους πολίτες της να κατανοήσουν άλλους πολιτισμούς και να «αναπτύξουν τις δεξιότητες και να ευδοκιμήσουν στη σύγχρονη και παγκόσμια οικονομία μας» (Britton, Richard T.D Υπουργός Παιδείας).

Πριν εισαχθούν οι γλώσσες τόσο κυρίαρχα όσο τώρα στο εκπαιδευτικό σύστημα, η χώρα βασιζόταν στην παγκόσμια κυριαρχία των αγγλικών και οι πρόσθετες γλώσσες δεν θεωρούνταν τόσο σημαντικές όσο τώρα. Οι γλώσσες πιστεύεται ότι είναι

«δύσκολο στην εκμάθηση» και ως εκ τούτου υπήρχε σαφής έλλειψη ποιοτικών δασκάλων ξένων γλωσσών. Σε αντίθεση με αυτό, το όραμα της Ιρλανδίας είναι ότι θα γίνει ένα έθνος όπου η ικανότητα εκμάθησης μιας πρόσθετης γλώσσας θα «λαμβάνεται ως δεδομένη» λόγω της αξίας που θα προσφέρει τόσο στα άτομα όσο και στην οικονομία.

Η Ιρλανδία εστιάζει τώρα στη δημιουργία ενός πιο ελκυστικού μαθησιακού περιβάλλοντος. Θα το επιτύχουν αυτό προσλαμβάνοντας καλύτερα καταρτισμένους δασκάλους και βοηθούς, θα αυξήσουν τα προγράμματα ανταλλαγής εκπαιδευτικών και θα ενσωματώσουν καλύτερες καινοτομίες στις ΤΠΕ προκειμένου να βελτιώσουν το μαθησιακό περιβάλλον. Η Ιρλανδία ελπίζει επίσης να αυξήσει τις ευκαιρίες στο πρόγραμμα Erasmus+ προκειμένου να επιτρέψει στους μαθητές τα καλύτερα δυνατά αποτελέσματα για την εκμάθηση γλωσσών.

4. Ρουμανία

Η ρουμανική γλώσσα είναι ως επί το πλείστον μια λατινική γλώσσα με έντονες σλαβονικές επιρροές, ένας συνδυασμός πολιτισμών της Ανατολικής και της Δυτικής Ευρώπης με έντονες διασυνδέσεις και στις δύο πλευρές της Ευρώπης, επομένως η μελέτη των ξένων γλωσσών εισήχθη στα ρουμανικά σχολεία ήδη από τον 19ο αιώνα, κυρίως στο πανεπιστήμιο επίπεδο.

Οι πρώτες γλώσσες που μελετήθηκαν στα ρουμανικά σχολεία ήταν τα λατινικά και τα παλαιά σλαβικά, που αν και θεωρούνταν ήδη νεκρές γλώσσες από τα τέλη του 17ου αιώνα,

εξακολουθούσαν να χρησιμοποιούνταν σε επίσημα έγγραφα και ανακοινώσεις και διδάσκονταν με τη μέθοδο της γραμματικής μετάφρασης. Στα μέσα του 19ου αιώνα τα πρώτα ρουμανικά πανεπιστήμια, το Πανεπιστήμιο του Ιασίου και το Πανεπιστήμιο του Βουκουρεστίου, εισήγαγαν τη μελέτη της Ρωσικής και της Γαλλικής γλώσσας στο πρόγραμμα σπουδών τους.

παράλληλα με τα λατινικά, τα ελληνικά και τα σλαβικά, με τα πρώτα να χαρακτηρίζονται «μοντέρνες γλώσσες». Αρχικά, η μέθοδος διδασκαλίας που χρησιμοποιήθηκε ήταν η μέθοδος της γραμματικής μετάφρασης, αλλά αυτή άλλαξε περιστασιακά, όχι συστηματικά, όταν το πλαίσιο επικοινωνίας περιλάμβανε φυσικούς ομιλητές στη θέση των δασκάλων/διευκολυντών γλώσσας.

Ο 20ός αιώνας σημείωσε άνθηση στη μελέτη των ξένων γλωσσών, ιδίως των γαλλικών, καθώς η χώρα μας συνεργάστηκε στενά με τη Γαλλία, τόσο πολιτιστικά όσο και οικονομικά. Μετά τον δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο, η Ρουμανία έμεινε πίσω από το Σιδηρούν Παραπέτασμα, εξ ου και η επιβεβλημένη εντατική μελέτη της ρωσικής γλώσσας σε όλα τα ρουμανικά σχολεία.

Τα αγγλικά άρχισαν να κερδίζουν κάποια αναγνώριση περίπου την ίδια εποχή, έτσι ένας από τους πιο συνηθισμένους συνδυασμούς στη δεκαετία του 60-70 ήταν τα αγγλικά-ρωσικά ή τα γαλλικά-ρωσικά, καθώς τα περισσότερα θεωρητικά σχολεία δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης πρόσφεραν δύο ξένες γλώσσες. Φυσικά, στις μέρες μας τα αγγλικά είναι η πιο δημοφιλής γλώσσα που διδάσκεται στα ρουμανικά σχολεία, ξεκινά σε μικρή ηλικία, 6-7 ετών. Στα ιδιωτικά σχολεία, η μελέτη των Αγγλικών ξεκινά ακόμη νωρίτερα, σε επίπεδο νηπιαγωγείου, με τα δίδακτρα να καλύπτονται από τις εισφορές των γονέων.

Επί του παρόντος, οι περισσότερες ξένες γλώσσες διδάσκονται σε 2 τμήματα την εβδομάδα, από το μηδέν έως τη 12η τάξη. Η πρώτη ξένη γλώσσα που εισάγεται στο εθνικό πρόγραμμα σπουδών είναι στην προσχολική τάξη – μηδέν τάξη – και είναι συνήθως η αγγλική. Η δεύτερη ξένη γλώσσα εισάγεται στην Ε΄ τάξη και συνεχίζει μέχρι την αποφοίτηση. Η πιο κοινή δεύτερη γλώσσα εξακολουθεί να είναι τα γαλλικά, ενώ τα γερμανικά κερδίζουν περισσότερο έδαφος, ειδικά στο δυτικό τμήμα της χώρας. Ισπανικά και ιταλικά προσφέρονται επίσης σε ορισμένα σχολεία, αλλά όχι πολλά. Δεν αποτελεί έκπληξη το γεγονός ότι τα Ρωσικά έχουν χάσει πολύ έδαφος μετά την

Επανάσταση του 1989 και τώρα διδάσκονται μόνο σε πανεπιστημιακό επίπεδο, σε σπάνιες περιπτώσεις.

Η εισαγωγή του Ευρωπαϊκού Πλαισίου Γλωσσών έχει τυποποιήσει τη γλωσσική αξιολόγηση και τώρα οι όροι με τους οποίους περιγράφουμε τη γλωσσική επάρκεια προέρχονται από το A1-C2. Το γλωσσικό επίπεδο που αναμένεται στο τέλος της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης είναι B2 για την πρώτη ξένη γλώσσα και B1 για τη δεύτερη. Ωστόσο, υπάρχουν τα περίεργα δίγλωσσα προγράμματα που προσφέρουν 5 μαθήματα αγγλικών/εβδομάδα για ομάδες 12-16 μαθητών, όπου το επίπεδο γλωσσικής επίδοσης κατά την αποφοίτηση είναι συνήθως C1 ή ακόμα και C2. Οι μαθητές σε δημόσια και ιδιωτικά σχολεία δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης στη Ρουμανία πρέπει να περάσουν ένα τεστ γλωσσικής ικανότητας ως μέρος των εξετάσεων απολυτηρίου, ωστόσο, το γλωσσικό επίπεδο αξιολογείται σύμφωνα με το Ευρωπαϊκό Κοινό Πλαίσιο Γλωσσών (A1-C2) και όχι με το εθνικό σύστημα βαθμολόγησης (βαθμοί από 1-10).

Η μέθοδος που χρησιμοποιείται περισσότερο είναι η επικοινωνιακή προσέγγιση της διδασκαλίας, με πολύ λίγες αναφορές στη μητρική γλώσσα.

5. Ισπανία

Τις τελευταίες δεκαετίες, ειδικά τα σχολεία της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, έχουν αναπτύξει ολοένα και περισσότερο δραστηριότητες με στόχο τη βελτίωση της κατάκτησης της γλώσσας οργανώνοντας εκδρομές γλώσσας, ανταλλαγές μαθητών και, συμμετέχοντας σε ευρωπαϊκά προγράμματα, προγράμματα κινητικότητας μαθητών και εκπαιδευτικών.

Στην Ισπανία, η εκμάθηση γλωσσών είναι υποχρεωτική κατά το εκπαιδευτικό στάδιο. Ξεκινά από το δημοτικό σχολείο, αλλά αναπτύσσεται περισσότερο στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Μπορούμε να βρούμε διαφορετικά είδη σχολείων, καθένα από αυτά διδάσκει ξένες γλώσσες με διαφορετικούς τρόπους:

Γενικά σχολεία

Όλα τα σχολεία διδάσκουν μια ξένη γλώσσα με στόχο να παρέχουν στους μαθητές τους τις καλύτερες δυνατές γλωσσικές δεξιότητες ώστε να μπορέσουν να αντιμετωπίσουν το επαγγελματικό τους μέλλον με τις καλύτερες δυνατές συνθήκες. Οι δάσκαλοι και οι καθηγητές είναι ειδικοί στη γλώσσα που διδάσκουν. Οι γλώσσες διδάσκονται σύμφωνα με τους ισχύοντες κανονισμούς σύμφωνα με τους οποίους, καθ' όλη τη διάρκεια της σχολικής φοίτησης ενός υποχρεωτικού μαθήματος στο εκπαιδευτικό μας σύστημα.

Σχολεία με γλωσσικά τμήματα

Είναι μια ενδιάμεση επιλογή μεταξύ συνηθισμένων σχολείων και δίγλωσσων σχολείων. Συνίσταται στη διδασκαλία ορισμένων μαθημάτων σε μια ξένη γλώσσα. Σε αντίθεση με το δίγλωσσο μοντέλο, οι μαθητές διδάσκονται σε μια ξένη γλώσσα χωρίς να έχουν τις απαραίτητες δεξιότητες για να το κάνουν. Είναι λοιπόν απαραίτητη η ταυτόχρονη χρήση δύο γλωσσών εκμάθησης, γεγονός που μειώνει την ποιότητα της παρεχόμενης διδασκαλίας και οδηγεί στη σωστή ανάπτυξη τόσο των γλωσσικών δεξιοτήτων όσο και στην απόκτηση γνώσεων.

Δίγλωσσα σχολεία

Συνίσταται στη διδασκαλία ορισμένων μαθημάτων στα αγγλικά, έτσι ώστε οι μαθητές όχι μόνο να μαθαίνουν μια γλώσσα, αλλά η ξένη γλώσσα να γίνεται η γλώσσα εκμάθησης, η γλώσσα του οχήματος. Στόχος είναι οι μαθητές όχι μόνο να μάθουν μια ξένη γλώσσα, αλλά με την απόκτηση γνώσεων σε μια άλλη γλώσσα, η ξένη γλώσσα να γίνει σχεδόν η δεύτερη μητρική της γλώσσα. Το επίπεδο γλωσσικής ικανότητας που επιτυγχάνεται είναι πολύ υψηλότερο από ό,τι στα συνηθισμένα σχολεία και στα σχολεία με γλωσσικό τμήμα.

Η εκμάθηση μιας ξένης γλώσσας στην Ισπανία είναι υποχρεωτική από την ηλικία των 3 έως 18 ετών. Αυτό σημαίνει ότι οι νέοι μας τη μελετούν για περισσότερα χρόνια από τους ομολόγους τους στις περισσότερες χώρες γύρω μας, και επομένως για περισσότερες ώρες. Σε αντίθεση με πολλές χώρες, οι δάσκαλοι και οι καθηγητές μας είναι ειδικοί στην ξένη γλώσσα που διδάσκουν. Ο αριθμός των μαθητών ανά τάξη είναι εντός του μέσου όρου των χωρών της Ε.Ε. Με αυτά τα δεδομένα είναι εύκολο να πιστέψουμε ότι το σύστημά μας θα πρέπει να επιτύχει καλύτερα αποτελέσματα. Ωστόσο, το επίπεδο γλωσσικής επάρκειας είναι χαμηλό. Ο τρόπος διδασκαλίας των γλωσσών στην Ισπανία δεν είναι αρκετός και χρειάζεται μια ανακαίνιση που βελτιώνει τις κοινωνικές και προφορικές δεξιότητες του μαθητή.

Οι προσδοκίες για τη γλωσσική απόδοση έχουν αλλάξει και έχουν προχωρήσει πολύ από την εισαγωγή τους στο εθνικό πρόγραμμα σπουδών. Η ίδια η εισαγωγή των ξένων γλωσσών οφείλεται στην παγκοσμιοποίηση γλωσσών όπως τα αγγλικά και στην αυξανόμενη ανάγκη για επικοινωνία μεταξύ των πολιτισμών. Οι ξένες γλώσσες έχουν αλλάξει τόσο κοινωνικά όσο και παιδαγωγικά και αυτές οι αλλαγές οφείλονται στην προοδευτική παρουσία τους σε διάφορα πλαίσια, στις νέες τεχνολογίες καθώς και στην επικοινωνιακή, πολιτική και πολιτιστική συνείδηση.

Μετά τον Εκπαιδευτικό Νόμο του 2006, η διδασκαλία ξένων γλωσσών εντάχθηκε στο Εθνικό πρόγραμμα σπουδών σε σχεδόν υποχρεωτική βάση στις περισσότερες από τις αυτόνομες

κοινότητες.

Στην Ισπανία, μακράν οι πιο ευρέως διδασκόμενες γλώσσες είναι τα αγγλικά και τα γαλλικά. Είναι αλήθεια ότι υπάρχουν σχολεία που είναι τρίγλωσσα ή πολύγλωσσα και που διδάσκουν ή έχουν τη δυνατότητα να διδάσκουν γερμανικά και ιταλικά, αλλά γενικά τα πιο κοινά είναι τα αγγλικά και τα γαλλικά.

III. Η ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΤΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ ΠΡΙΝ ΤΗΝ ΕΠΟΧΗ ΤΟΥ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟΥ

1. Κύπρος

Οι παραδοσιακές μέθοδοι διδασκαλίας γλωσσών στην Κύπρο περιλαμβάνουν διάφορα στοιχεία όπως η επικοινωνιακή διδασκαλία και εκμάθηση της γλώσσας, τα ατομικά χαρακτηριστικά των μαθητών, η πολυπολιτισμική προοπτική, η δια βίου μάθηση καθώς και η ολοκληρωμένη μάθηση περιεχομένου και γλώσσας (CLIL). Πρέπει να σημειωθεί ότι αυτές οι μέθοδοι χρησιμοποιούνται κυρίως για τη διδασκαλία της αγγλικής γλώσσας καθώς η πηγή που χρησιμοποιήθηκε ήταν ειδικά για την αγγλική γλώσσα.

- Επικοινωνιακή εκμάθηση και διδασκαλία της γλώσσας: Δώστε έμφαση στην ικανότητα των μαθητών να επικοινωνούν σχετικά με διάφορα πλαίσια και συζητήσεις πολλαπλών θεμάτων. Στην αρχή δίνεται περισσότερη έμφαση στις ικανότητες ομιλίας και ακρόασης ενώ περιλαμβάνει όλα τα στοιχεία του πλαισίου. Πρέπει να σημειωθεί ότι αυτό το στοιχείο εστιάζεται κυρίως σε παιδιά προσχολικής και δημοτικής.
- Ατομικά χαρακτηριστικά των μαθητών: Το πρόγραμμα διδασκαλίας αναγνωρίζει ότι κάθε μαθητής έχει διαφορετικές ανάγκες. Είναι σημαντικό να αναφέρουμε ότι δεν προσαρμόζει μια γενική προσέγγιση, αλλά μια πιο προσαρμοστική προσέγγιση ανάλογα με τις διαφορετικές ανάγκες των μαθητών, ιδιαίτερα των μαθητών με διαφορετικά συγλ μάθησης και μαθησιακές δυσκολίες
- Πολυπολιτισμική προοπτική: χρησιμοποιήστε όλες τις διαθέσιμες επιλογές για να φέρετε τα παιδιά σε επαφή με άλλους πολιτισμούς.

- Δια βίου μάθηση: Οι μαθητές διδάσκονται πώς να μαθαίνουν ενώ παράλληλα μαθαίνουν βασικές δεξιότητες προκειμένου να αναπτυχθούν σε μια ευρωπαϊκή κοινωνία
- Ολοκληρωμένη μάθηση περιεχομένου και γλώσσας (CLIL)- Η μέθοδος CLIL αντιμετωπίζει τη διδασκαλία μιας ξένης γλώσσας ως μέρος του σχολικού προγράμματος σπουδών. Μία από τις φιλοσοφίες του είναι η εκμάθηση της γλώσσας βάσει εργασιών. Οι μαθητές μπορούν να αποκτήσουν νέες γνώσεις μέσω της εκμάθησης μιας νέας γλώσσας. Το CLIL μπορεί να θεωρηθεί ως ένας από τους τρόπους εκπλήρωσης των στόχων του πλαισίου. Ωστόσο, είναι σημαντικό να αυξάνετε σιγά σιγά το επίπεδο δυσκολίας της γλώσσας και να έχετε συνεχή επικοινωνία με τη γλώσσα. Ως αποτέλεσμα, δημιουργείται μια ισορροπία μεταξύ της διδασκαλίας μιας ξένης γλώσσας μέσω του σχολικού προγράμματος. Στο πλαίσιο της προσχολικής ηλικίας, η μέθοδος CLIL μπορεί να χρησιμοποιηθεί σε ένα πιο γενικό πλαίσιο, ενώ κατά τη διάρκεια του δημοτικού σχολείου ίσως είναι καλύτερο να εστιάσουμε σε ένα συγκεκριμένο πλαίσιο καθ' όλη τη διάρκεια του σχολικού έτους.

2. Ελλάδα

Η μέθοδος με την ευρεία έννοια περιλαμβάνει επίσης παράγοντες στην επιλογή του εκπαιδευτικού υλικού, την ταξινόμηση και τη δομή του. Θα μπορούσε να πει κανείς ότι είναι χαρακτηρισμός διδακτικής. Οι μέθοδοι παρακινούν τη μάθηση, κινητοποιούν τη μαθησιακή δραστηριότητα, ανοίγουν ένα θέμα, ελέγχουν τη στρατηγική σκέψη, αποκτούν και εξασφαλίζουν μαθησιακή επιτυχία. Ωστόσο, επηρεάζονται από πολλούς παράγοντες όπως:

- νέες γνώσεις στη γλωσσολογία,
- τις απαιτήσεις που έχει κάθε μαθητής αλλά και τα χαρακτηριστικά της ομάδας,
- ο χειρισμός των κειμένων που χρησιμοποιούνται,

- τους μαθησιακούς στόχους της ομάδας,
- τις παραδόσεις της χώρας στη διδασκαλία και τη μάθηση,
- οι μέθοδοι διδασκαλίας που χρησιμοποιούνται στα μαθήματα της μητρικής γλώσσας και πολλά άλλα.

Η μέθοδος στοχεύει επίσης στην προβολή της σχέσης μεταξύ δασκάλου και μαθητή. Περιλαμβάνει τη σύνθεση μαθησιακών και διδακτικών διαδικασιών και παραγόντων που βασίζονται στη διδασκαλία όπως: παιδαγωγικά σχέδια, διαδικασίες σωματικής και γνωστικής ανάπτυξης, ψυχολογική διάθεση και κοινωνιολογικές αρχές. Οι μέθοδοι περιλαμβάνουν επίσης τις δεξιότητες που πρέπει να έχει ο εκπαιδευτικός για το μάθημα, τον τρόπο με τον οποίο θα μεταφέρει το περιεχόμενο. Είναι δηλαδή τα «κόλπα», τα οποία χρησιμοποιούνται από τους εκπαιδευτικούς για να κεντρίσουν το ενδιαφέρον του μαθητή και να τον παρακινήσουν να συμμετέχει ενεργά. Επιπλέον, καθορίζουν τον τρόπο με τον οποίο ο μαθητής θα πετύχει τον στόχο του αλλά και τον τρόπο με τον οποίο ο δάσκαλος θα κάνει το μάθημα πιο «νόστιμο».

3. Ιρλανδία

Επειδή επί του παρόντος μόνο το 3% του ιρλανδικού πληθυσμού μιλάει την ιρλανδική γαελική ως πρώτη γλώσσα – οι ευκαιρίες για τη χρήση γαελικών εκτός της τάξης είναι περιορισμένες σε σύγκριση με τα αγγλικά.

- Η μέθοδος γραμματικής μετάφρασης είναι μια μακροχρόνια «παραδοσιακή» προσέγγιση για την εκμάθηση της γλώσσας. Από τότε που τα γαελικά έγιναν υποχρεωτικά τόσο στην πρωτοβάθμια όσο και στη μετα-δημοτική εκπαίδευση, αυτή η μέθοδος έχει χρησιμοποιηθεί σε μεγάλο βαθμό, ωστόσο έχει χρησιμοποιηθεί σε συνδυασμό με άλλες μεθόδους. Ένα από τα προβλήματα με τη μέθοδο μετάφρασης της γραμματικής, ιδιαίτερα όταν πρόκειται για την εκμάθηση γαελικών, ήταν η εστίαση περισσότερο στη γραμματική της γλώσσας και η άγνοια

των δεξιοτήτων ομιλίας και ακρόασης. Για τη σημερινή νεολαία αυτό μπορεί να είναι κουραστικό και ελάχιστα ελκυστικό. Όλο και περισσότερο οι μαθητές θέλουν να βιώσουν πιο ευχάριστη εκμάθηση γλωσσών μέσω πραγμάτων όπως η εμπάπτιση.

Καθώς η Ιρλανδία κατοικείται περισσότερο από ομιλητές άλλων γλωσσών, έχει αναγνωριστεί ευρέως ότι δεν υπάρχει μία μέθοδος που να ταιριάζει σε όλους τους μαθητές. Πολλοί μαθητές δεν αισθάνονται σίγουροι για την εκμάθηση μιας πρόσθετης γλώσσας επειδή μια μέθοδος στην οποία είχαν εκτεθεί στο παρελθόν δεν τους βοήθησε. Χρησιμοποιώντας έναν συνδυασμό μεθόδων, το ταξίδι εκμάθησης γλωσσών μπορεί να προσαρμοστεί στον συγκεκριμένο μαθητή και να βελτιωθεί η εμπειρία ώστε η αξιοποιήσουν πλήρως τις δυνατότητές τους.

- Η ηχογλωσσική μεθοδολογία υπαγορεύει ότι η κατάκτηση της γλώσσας είναι απλώς θέμα διαμόρφωσης ορισμένων «συνηθειών» χρησιμοποιώντας επανάληψη και ενίσχυση και αντί να επικεντρώνεται αποκλειστικά ή πολύ στη γραμματική, αντί να δίνει έμφαση στην ομιλία και την ακρόαση, αυτή η προσέγγιση έχει υιοθετηθεί συνήθως, παράλληλα με την μέθοδος γραμματικής μετάφρασης στο πλαίσιο της ιρλανδικής τάξης.

- Η μέθοδος Direct έχει γίνει με τον καιρό η πιο δημοφιλής μέθοδος διδασκαλίας ξένων γλωσσών στην τάξη. Η φιλοσοφία πίσω από την άμεση μέθοδο είναι ότι οι μαθητές θα σκεφτούν τη γλώσσα-στόχο με τον ίδιο τρόπο που κάνουν τη μητρική τους γλώσσα. Αυτή η μέθοδος δεν βασίζεται στη μετάφραση, προωθεί τη μάθηση μέσω οπτικού υλικού ή «ρεαλίας». Αυτή η μέθοδος λειτουργεί καλά για πολλούς μαθητές, ιδιαίτερα για νεότερους, «γρήγορους» μαθητές.

1. Ρουμανία

Το εκπαιδευτικό σύστημα της Ρουμανίας ξεκινά τη μετάβαση προς μια προσέγγιση με επίκεντρο τον μαθητή και αυτό είχε σημαντική επίδραση στον τρόπο διδασκαλίας των ξένων γλωσσών. Παραδοσιακά οι ξένες γλώσσες έχουν εισαχθεί στην τάξη μέσω της γραμματικής μετάφρασης. Όλα τα επίσημα εγχειρίδια από τη δεκαετία του '50 έως τη δεκαετία του '90 βασίζονται στη γραμματική μετάφραση, η οποία ήταν η μόνη καθιερωμένη μέθοδος διδασκαλίας μιας γλώσσας στα σχολεία. Το αποτέλεσμα ήταν ένας πληθυσμός που θα γνώριζε πολύ καλά τους γραμματικούς κανόνες, αλλά δεν ήταν σε θέση να επικοινωνήσει αποτελεσματικά στη συγκεκριμένη γλώσσα. Αυτή η πραγματικότητα δεν ήταν ανησυχητική, λαμβάνοντας υπόψη τις περιορισμένες έως καθόλου ευκαιρίες ταξιδιού που είχε ο μέσος Ρουμάνος και την απαγορευμένη επαφή με αλλοδαπούς που επιβλήθηκε σε όλους τους πολίτες. Επομένως, όταν δεν υπήρχε ανάγκη για ξενόγλωσση επικοινωνία, δεν καταβλήθηκε προσπάθεια για την εξεύρεση πιο παραγωγικών μεθόδων διδασκαλίας.

Η άμεση μέθοδος χρησιμοποιήθηκε αρκετά πριν από τη δεκαετία του '90 κυρίως από μη επίσημα εκπαιδευμένους εκπαιδευτές, σε περιβάλλοντα εκτός σχολείων. Η άμεση μέθοδος δεν παρήγαγε αποτελέσματα αρκετά ανταγωνιστικά για τυποποιημένες εξετάσεις, καθώς δεν δόθηκε ιδιαίτερη έμφαση στην ακρίβεια της γλώσσας, ενώ τα φώτα της δημοσιότητας έκλεβε η γλωσσική παραγωγή ανεξάρτητα από τα γραμματικά λάθη.

Η ακουστική-γλωσσική μέθοδος ήταν αρκετά δημοφιλής τη δεκαετία του '80, όταν η τεχνολογία επέτρεψε την εγκατάσταση γλωσσικών εργαστηρίων σε σχολεία και πανεπιστήμια. Μεγάλη εστίαση δόθηκε στην προφορά μεμονωμένων ήχων παρά στην παραγωγή μακροχρόνιων επικοινωνιακών ανταλλαγών.

Η επικοινωνιακή προσέγγιση εισήχθη στα προγράμματα διδασκαλίας της ρουμανικής γλώσσας στα τέλη της δεκαετίας του '90 και επικεντρώθηκε κυρίως στα αγγλικά. Το Βρετανικό Συμβούλιο υποστήριξε την έκδοση του πρώτου αγγλικού εγχειριδίου βασισμένο στην επικοινωνιακή προσέγγιση το 1996. Έκτοτε, η διδασκαλία της γλώσσας έχει αλλάξει δραματικά, η επικοινωνιακή μέθοδος δημιουργεί μια αξιοπρεπή ισορροπία εστίασης μεταξύ γλωσσικής ακρίβειας και παραγωγής. Επί του παρόντος, τα γερμανικά και τα γαλλικά έχουν υιοθετήσει την ίδια προσέγγιση, με αποτέλεσμα περισσότερες γλωσσικές επιδόσεις μεταξύ των μαθητών.

Η επικοινωνιακή μέθοδος στην εποχή της μαθητοκεντρικής εκπαίδευσης είναι ο βασικός δρόμος για την επίτευξη της δεύτερης βασικής ικανότητας της δια βίου μάθησης, δηλαδή της επικοινωνίας σε μια ξένη γλώσσα, η οποία ορίζει «την ικανότητα έκφρασης και ερμηνείας εννοιών, σκέψεων, συναισθημάτων, γεγονότων και απόψεων, προφορικά και γραπτά», καθώς και τις διαμεσολαβητικές ικανότητες (περίληψη, παράφραση, ερμηνεία και μετάφραση).

2. Ισπανία

Η μέθοδος της γραμματικής μετάφρασης ήταν μια από τις πρώτες μεθόδους διδασκαλίας της γλώσσας και εξακολουθεί να χρησιμοποιείται στις μέρες μας για τη διδασκαλία κλασικών γλωσσών όπως τα λατινικά και τα ελληνικά. Τα μαθήματα επικεντρώνονταν πάντα στην εκμάθηση γραμματικών κανόνων και στη συνέχεια στην εφαρμογή αυτών των κανόνων μεταφράζοντας προτάσεις μεταξύ της γλώσσας στόχου και της μητρικής γλώσσας, ενώ ο μαθητής απομνημονεύει το λεξιλόγιο. Αυτά τα μαθήματα επικεντρώνονταν πάντα στην ανάγνωση και τη γραφή παρά στην ομιλία και την ακρόαση. Οι δάσκαλοι έχουν διδάξει στη μητρική γλώσσα των μαθητών, στην προκειμένη περίπτωση τα ισπανικά.

Η άμεση μέθοδος αναπτύχθηκε για να ξεπεραστούν οι ελλείψεις που είχε η μέθοδος της γραμματικής μετάφρασης. Αυτή η άμεση μέθοδος θεωρεί ότι η προφορική έκφραση έχει

προτεραιότητα έναντι της γραπτής έκφρασης. Η διδασκαλία της γραμματικής τίθεται στο προσκήνιο, με μεγαλύτερη έμφαση στο λεξιλόγιο, τους διαλόγους και την προφορική αλληλεπίδραση.

Η ακουστικογλωσσική μέθοδος δίνει έμφαση στη διδασκαλία της ακρόασης και της ομιλίας πριν από την ανάγνωση και τη γραφή. Χρησιμοποιεί διαλόγους ως κύρια μορφή γλωσσικής παρουσίασης και ασκήσεις ως κύρια τεχνική εκπαίδευσης. Η μητρική γλώσσα των μαθητών αποθαρρύνεται στην τάξη.

Οι μαθητές επαναλαμβάνουν διαφορετικές προτάσεις μέχρι να τις μάθουν και στη συνέχεια μπορούν να αρχίσουν να χρησιμοποιούν τις δικές τους.

Τα τελευταία χρόνια, η μέθοδος της γραμματικής μετάφρασης δεν είναι πλέον η πιο δημοφιλής, καθώς πλέον η εστίαση είναι στη σημασία της αλληλεπίδρασης και της προφοράς και όχι στους γραμματικούς κανόνες.

IV. ΕΚΜΑΘΗΣΗ ΤΠΕ ΚΑΙ ΓΛΩΣΣΑΣ

Ιστορικά, η ηλεκτρονική μάθηση (e-learning) βασίζεται σε μια μακρά παράδοση διδασκαλίας και μαθησιακής εμπειρίας. Ο τομέας της Πληροφορικής και ο τομέας της Εκπαίδευσης και Κατάρτισης έχουν επηρεάσει τον όρο e-learning, καθιστώντας τον υποσύνολο αυτών. Σύμφωνα με τους Ευθυμίου και Βιτσιλάκη (2007), κατά τη δεκαετία του 1980 άρχισε να διεξάγεται έρευνα για το γεγονός ότι ο Η/Υ δεν μπορεί να έχει μόνο πληροφοριακό χαρακτήρα αλλά και διαδραστικό. Ως αποτέλεσμα, άρχισαν να αναπτύσσονται εφαρμογές αμφίδρομης επικοινωνίας (σύγχρονης και ασύγχρονης) μεταξύ των εμπλεκόμενων στην εκπαιδευτική διαδικασία. Παράλληλα άρχισαν να χρησιμοποιούνται πολυμέσα, τα οποία είχαν τη δυνατότητα να ενσωματώνουν πληροφορίες σε μορφή βίντεο, ήχου, εικόνας, κινούμενων εικόνων κ.λπ.

Οι υπολογιστές χρησιμοποιούνται για τη διδασκαλία ξένων γλωσσών από τη δεκαετία του 1960 ακολουθώντας τρία στάδια: συμπεριφοριστικό, επικοινωνιακό και ολοκληρωμένο (Warschauer & Healey, 1998). Στις μέρες μας η εξ αποστάσεως εκπαίδευση (ΕΕ) είναι ευρέως διαδεδομένη στην Ελλάδα. Ωστόσο, όλα ξεκίνησαν στις αρχές του περασμένου αιώνα, όταν τα μαθήματα ΕΕ προσφέρονταν μέσω ταχυδρομείου. Σήμερα οι Τεχνολογίες Πληροφορικής Επικοινωνίας (ΤΠΕ) έχουν μεταμορφώσει την εκπαίδευση (e-learning, δια βίου μάθηση), συνεχιζόμενη εκπαίδευση και είναι σχεδόν πλήρως συνδεδεμένο με τις ΤΠΕ και το διαδίκτυο (Anastasiades et al, 2010, Pange et al, 2011).

Πρόσφατη έρευνα σχετικά με παράγοντες που επηρεάζουν την απόφαση των εκπαιδευτικών και των μαθητών να στραφούν σε διαδικτυακά μαθήματα, η στάση τους απέναντι σε τέτοιου είδους μαθήματα, καθώς και τα πλεονεκτήματα που έχουν αναγνωρίσει και πιθανούς φόβους και δυσκολίες στο πλαίσιο της ελληνικής αγγλικής γλώσσας, αποκαλύπτει ότι αυτό το είδος εκπαίδευσης απελευθερώνει τους μαθητές από μη πρακτικά προγράμματα και μετακινήσεις. Έτσι, ουσιαστικά, οι μαθητές και οι εκπαιδευτικοί έχουν γίνει μάρτυρες της ανεξαρτησίας και της απομάκρυνσης της εκπαίδευσης από οποιουδήποτε

παράγοντες μπορεί να την περιορίζαν στο παρελθόν. Τα μαθήματα παρέχονται είτε συγχρονισμένα (δηλαδή σε πραγματικό χρόνο) είτε ασύγχρονα (Μιχαλοπούλου, 2019).

Για την ενσωμάτωση της ηλεκτρονικής μάθησης στην Ελλάδα, η ένταξη του μαθήματος της Πληροφορικής στο Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών για κάθε επίπεδο εκπαίδευσης μπορεί να οριστεί ως ορόσημο, καθώς το μάθημα αυτό είναι μια νέα επιστήμη και ένα διαρκώς εξελισσόμενο μέσο ενημέρωσης (Δημητριάδης, 2015) που αναπτύσσεται επίσης παράλληλα με την ηλεκτρονική μάθηση. Παρακάτω παραθέτουμε χρονολογικά πώς ενσωματώθηκε το μάθημα της Πληροφορικής σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης.

Ιστορικά, το πρώτο Ελληνικό Ανώτατο Εκπαιδευτικό Ίδρυμα που ενσωμάτωσε την Πληροφορική στα Προγράμματα Σπουδών ήταν το Πανεπιστήμιο Πατρών το 1980 μετά τη δημιουργία της σχολής «Μηχανικών Υπολογιστών & Πληροφορικής» που ασχολείται με τη διδασκαλία και την έρευνα στην Επιστήμη και Τεχνολογία Υπολογιστών, καθώς και μελέτη των εφαρμογών τους (Πανεπιστήμιο Πατρών, 2021).

Στη συνέχεια, όπως αναφέρει ο Δημητριάδης (2015), το 1983-1984 το μάθημα της πληροφορικής εντάχθηκε στα Τεχνικά και Επαγγελματικά Λύκεια, ενώ το 1992 ακολούθησαν τα σχολεία της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και την ίδια χρονιά ιδρύθηκε ο κλάδος των καθηγητών Πληροφορικής.

Στη δεκαετία του 1990, η τεχνολογία των υπολογιστών εισήχθη στα σπίτια πριν εισαχθεί στα σχολεία. Αυτό υπογραμμίζει όχι μόνο τη σημασία της μη τυπικής μάθησης αλλά και τις δυνατότητες που μπορεί να προσφέρει αυτή η νέα μορφή μάθησης (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2000, σ. 8). Η δημιουργία του Παγκόσμιου Ιστού το 1992, σε συνδυασμό με τις νέες ΤΠΕ, έκανε την εκπαίδευση όλο και πιο προσιτή (Harasim, 2000), με αποτέλεσμα τη χρήση της ως εργαλείο για την προώθηση της γνώσης, της απασχόλησης και κατά συνέπεια της ανάπτυξης του «Ανθρώπινου Κεφαλαίου».

Το 1997 στην Ελλάδα αναπτύχθηκε το θεσμικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων

Πληροφορικής/ΤΠΕ στη σχολική εκπαίδευση, το οποίο ενσωμάτωσε παιδαγωγικά μοντέλα και έλαβε υπόψη τις σύγχρονες θεωρίες μάθησης, ανάλογα με τις ιδιαιτερότητες της κάθε σχολικής μονάδας (Γουδή, 2015). Η υιοθέτηση της πληροφορικής και των ΤΠΕ στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση, ωστόσο, εξακολουθούσε να είναι ζητούμενο, καθώς προέβλεπε μόνο την προαιρετική ένταξη της πληροφορικής στις δύο τελευταίες τάξεις.

Την ίδια χρονιά - 1997, ξεκίνησε το συγχρηματοδοτούμενο έργο από το Ευρωπαϊκό Διαρθρωτικό Ταμείο «Οδύσσεια» του Επιχειρησιακού Προγράμματος Εκπαίδευσης και Αρχικής Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΟΡΕΙΥΤ), το οποίο ολοκληρώθηκε το 2002 (Δαραντούμης, 2015). Στρατηγικοί στόχοι του ΟΡΕΙΥΤ ήταν η πρόσβαση όλων των νέων, ηλικίας 15-20 ετών, στην εκπαίδευση και την επαγγελματική κατάρτιση καθώς και η βελτίωση των υποδομών και η αναβάθμιση του εκπαιδευτικού συστήματος ώστε να συνδεθεί με τις νέες ανάγκες της αγοράς εργασίας. Απώτερος στόχος του έργου «Οδύσσεια» ήταν οι ΤΠΕ να ενσωματωθούν και να υποστηριχθούν ως εργαλείο διδασκαλίας και μάθησης στην ελληνική εκπαίδευση, ως αναπόσπαστο μέρος της καθημερινής μαθησιακής διαδικασίας (CTI, 2002).

Η προσπάθεια αυτή ήταν από τις πρώτες που η ηλεκτρονική μάθηση ενσωματώθηκε στα σχολεία μέσω της συνεχούς επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών και της παροχής κατάλληλου λογισμικού και δραστηριοτήτων.

Στη συνέχεια, το 1998 εισήχθη το μάθημα της πληροφορικής στα Ενιαία Λύκεια και στη συνέχεια το 2003 στην Πρωτοβάθμια εκπαίδευση/Νηπιαγωγείο με το Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών (IUCF), (Δημητριάδης, 2015) (ΙΕΠ, 2003).

Οι πρόσφατες εξελίξεις στην εκπαίδευση λόγω της πανδημίας Covid-19 έχουν επηρεάσει τον τρόπο σκέψης και δράσης στην εκπαίδευση και τα οφέλη της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης επισημάνθηκαν, ενισχύοντας την ανάγκη για περαιτέρω δυναμικά εκπαιδευτικά μοντέλα σχεδιασμού και την απόκτηση νέων δεξιοτήτων (Karachristos et al., 2020). Σύμφωνα με ανεπίσημα στοιχεία, το e-learning στην Ελλάδα, το 2015, αντιστοιχούσε στο 8-10% των συνολικών Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων που προσφέρονται στη χώρα. Ιστορικά, το 2006, το Υπουργείο Παιδείας ίδρυσε την «Υπηρεσία Ηλεκτρονικής Διαχείρισης Τάξης» (e-Class). Αυτή η υπηρεσία δίνει τη δυνατότητα σε εκπαιδευτικούς και μαθητές να κάνουν καλή χρήση των ΤΠΕ καθημερινά. Στόχος της υπηρεσίας είναι επίσης η υποστήριξη του διδακτικού έργου των εκπαιδευτικών, η διευκόλυνση του τρόπου οργάνωσης και προγραμματισμού των προγραμμάτων σπουδών και η αξιοποίηση του σχολικού ωραρίου. Μέσω της ηλεκτρονικής διαχείρισης της τάξης, οι εκπαιδευτικοί μπορούν να δημοσιεύουν ηλεκτρονικές σημειώσεις, να αναφέρουν χρήσιμες πηγές, να προγραμματίζουν τα μαθήματά τους, να δημιουργούν ασκήσεις αυτοαξιολόγησης ή ακόμα και να διαχειρίζονται ηλεκτρονικά το παραδοσιακό βιβλίο (Ρουμελιώτης, 2016).

Οι μαθητές έχουν δωρεάν πρόσβαση στην Ηλεκτρονική Διαχείριση Τάξης. Από την άλλη, όσοι εκπαιδευτικοί επιθυμούν να εισέλθουν στην Ηλεκτρονική Διαχείριση Τάξης πρέπει να δημιουργήσουν έναν λογαριασμό ώστε να μπορούν να διαχειρίζονται τα μαθήματά τους στην πλατφόρμα.

Η ηλεκτρονική μάθηση μπορεί να λάβει τις ακόλουθες μορφές: ασύγχρονη, σύγχρονη και μικτή-συνδυασμένη (Αναστασιάδης, 2012;, Bonk & Graham, 2006;, Moore & Kearsley, 2012). Η ασύγχρονη ηλεκτρονική μάθηση πραγματοποιείται με προηγμένες τεχνολογίες και δίνει τη δυνατότητα σε μαθητές και καθηγητές να αλληλεπιδρούν σε διαφορετικές χρονικές στιγμές, ανεξάρτητα από το πού βρίσκονται. Παραδείγματα ασύγχρονης ηλεκτρονικής μάθησης θεωρούνται τα Συστήματα Διαχείρισης Μάθησης (LMS), όπως η πλατφόρμα Moodle (Ellis, 2009) και τα Συστήματα Διαχείρισης Περιεχομένου (CMS), τα οποία διανέμουν περιεχόμενο μέσω του

Διαδικτύου, όπως το Joomla, το Drupal κ.λπ. (Browning & Lowndes, 2001). Η σύγχρονη ηλεκτρονική μάθηση πραγματοποιείται με προηγμένες τεχνολογίες και παρέχει τη δυνατότητα σε μαθητές και εκπαιδευτικούς να αλληλεπιδρούν ταυτόχρονα ανεξάρτητα από το πού βρίσκονται (Αναστασιάδης, 2008, Καμπουράκης & Λουκής, 2006). Τέλος, η μικτή συνδυασμένη ηλεκτρονική μάθηση περιλαμβάνει τόσο την ασύγχρονη όσο και τη σύγχρονη ηλεκτρονική μάθηση (Αναστασιάδης, 2008).

Έκτακτη ηλεκτρονική μάθηση (Emergency Distance Learning) λόγω πανδημίας Covid-19

Σήμερα, η πιο διαδεδομένη ηλεκτρονική μάθηση είναι η διαδικτυακή μάθηση λόγω της πανδημίας του κορωνοϊού. Σε κάθε περίπτωση, η Έκτακτη ηλεκτρονική μάθηση δεν είναι ακριβώς e-learning, αν και χρησιμοποιείται ως εργαλείο για την υλοποίησή του. Σχολεία και πανεπιστήμια στην Ελλάδα ανέστειλαν για πρώτη φορά τη λειτουργία τους στις 11 Μαρτίου 2020 λόγω της πανδημίας του κορωνοϊού στο πλαίσιο των κυβερνητικών μέτρων για την πρόληψη της εξάπλωσης της νόσου. Το Υπουργείο Παιδείας ανταποκρίθηκε άμεσα σε αυτή την έκτακτη ανάγκη και εφαρμόζοντας σταδιακά την εξ αποστάσεως εκπαίδευση, πρόσφερε στους μαθητές τη δυνατότητα να παραμείνουν σε επαφή με την εκπαιδευτική διαδικασία. Χωρίς να σκοπεύει να αντικαταστήσει τη μάθηση πρόσωπο με πρόσωπο, το Υπουργείο Παιδείας έχει ενεργοποιήσει ψηφιακές πλατφόρμες και εργαλεία που προσφέρονται δωρεάν από παρόχους ΤΠΕ που απευθύνονται σε μαθητές όλων των βαθμίδων εκπαίδευσης: πρωτοβάθμιας, δευτεροβάθμιας και τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (Karachristos et. al., 2020).

Το πρόγραμμα εξ αποστάσεως εκπαίδευσης του Υπουργείου Παιδείας περιλαμβάνει τη σύγχρονη και την ασύγχρονη εξ αποστάσεως εκπαίδευση. Η σύγχρονη μάθηση προσφέρθηκε και προσφέρεται σε μαθητές της Γ' Λυκείου που προετοιμάζονται για τις πανελλήνιες εξετάσεις και στη συνέχεια εφαρμόστηκε στις υπόλοιπες τάξεις της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και σε όλες τις τάξεις της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης. Το εκπαιδευτικό πρόγραμμα αναπτύσσεται από τον διευθυντή και τους εκπαιδευτικούς κάθε σχολικής μονάδας σύμφωνα με τις συγκεκριμένες ανάγκες της κάθε τάξης. Κατά τη σύγχρονη μάθηση, ο δάσκαλος μπορεί να μοιράζεται αρχεία,

παρουσιάσεις, ακόμη και την οθόνη και τις σημειώσεις του με τους μαθητές του, ενώ μπορεί να τους επιτρέψει να κάνουν ερωτήσεις ή απλώς να μιλήσουν, συμμετέχοντας έτσι σε ένα διαδραστικό μάθημα.

Όσον αφορά στην ασύγχρονη μάθηση, μαθητές και εκπαιδευτικοί μπορούν να χρησιμοποιήσουν τα υπάρχοντα ψηφιακά εργαλεία και πλατφόρμες που ήδη παρέχει το Υπουργείο Παιδείας, όπως τα Διαδραστικά Εγχειρίδια, το Ψηφιακό Διδακτικό Υλικό («Φωτόδεντρο») και τα Προηγμένα Ηλεκτρονικά Σενάρια («Αίσωπος») που οργανώνονται σε εκπαιδευτικό επίπεδο. Επίσης, ανεβαίνουν στις πλατφόρμες βίντεο ηλεκτρονικής μάθησης, ώστε οι μαθητές να μπορούν να παρακολουθούν διαδικτυακά μαθήματα οποιαδήποτε στιγμή της ημέρας.

Οι εταιρείες πληροφορικής CISCO, Google και Microsoft έχουν προσφέρει δωρεάν τρεις ψηφιακές πλατφόρμες στο Υπουργείο Παιδείας και στα ελληνικά Πανεπιστήμια προκειμένου να καλύψουν τις αυξημένες ανάγκες στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση κάτω από αυτές τις εξαιρετικές συνθήκες. Τα ελληνικά πανεπιστήμια διέθεταν ήδη προγράμματα ηλεκτρονικής μάθησης και για το λόγο αυτό μπορούσαν να προσαρμοστούν πιο εύκολα στις νέες ανάγκες που προέκυψαν.

Λαμβάνοντας υπόψη τους πιθανούς τεχνολογικούς περιορισμούς στην πρόσβαση στις ψηφιακές πλατφόρμες, το Υπουργείο Παιδείας έχει παράσχει τη δυνατότητα σύνδεσης με ψηφιακές αίθουσες διδασκαλίας μέσω απλής τηλεφωνικής σύνδεσης. Ειδικές εφαρμογές ΤΠΕ και τεχνικές μάθησης χρησιμοποιούνται επίσης όπου είναι δυνατόν, προκειμένου οι ψηφιακές αίθουσες διδασκαλίας να προσαρμοστούν στις ανάγκες των μαθητών με αναπηρίες ή/και ειδικές ανάγκες (Ελληνική Ατζέντα Ειδήσεων, 2020).

Οι γλώσσες διδάσκονταν πάντα πρόσωπο με πρόσωπο και στις πέντε χώρες όπου διεξήχθη η μελέτη. Είναι μια εκπαιδευτική μέθοδος όπου το μαθησιακό υλικό διδάσκεται αυτοπροσώπως σε μια ομάδα μαθητών, επομένως είναι μια μέθοδος με επίκεντρο τον δάσκαλο. Αυτό το είδος εκπαίδευσης επιτρέπει τη δυναμική αλληλεπίδραση μεταξύ εκπαιδευτή και μαθητών.

Ωστόσο, όταν έφτασε ο Covid-19, άλλαξε τις παραδοσιακές μεθόδους διδασκαλίας και

μάθησης όπως τις γνωρίζαμε. Η ψηφιοποίηση του κόσμου διευκόλυνε τόσο για τους εκπαιδευτές όσο και για τους μαθητές να συνεχίσουν τη διδασκαλία και τη μάθηση μέσω ηλεκτρονικών συσκευών. Χάρη σε αυτό, η εξ αποστάσεως εκπαίδευση μέσω Διαδικτύου έχει γίνει πιο δημοφιλής.

Μερικοί από τους λόγους της δημοτικότητας της διαδικτυακής μάθησης είναι ότι οι μαθητές μπορούν να ακούσουν και να μελετήσουν το μάθημα όσες φορές είναι απαραίτητο από οποιαδήποτε τοποθεσία. Αυτό σημαίνει ότι μπορεί κανείς να παρακολουθήσει μαθήματα οπουδήποτε και σε διαφορετικές συσκευές: smartphone, tablet ή υπολογιστή. Χάρη σε αυτό, οι μαθητές μπορούν να αναθεωρήσουν ή να μελετήσουν το εκπαιδευτικό υλικό οποιαδήποτε στιγμή της ημέρας, όπως το επιτρέπει το πρόγραμμά τους και οι μαθητές δεν χρειάζεται να ξοδέψουν επιπλέον χρήματα πηγαίνοντας σε ένα σχολείο.

Οι διαφορετικοί τρόποι μέτρησης των αποτελεσμάτων της μάθησης πρόσωπο με πρόσωπο και εξ αποστάσεως είναι μέσω των ποσοστών εγκατάλειψης και των ακαδημαϊκών αποτελεσμάτων των μαθητών.

Η εξ αποστάσεως εκπαίδευση έχει υψηλότερο ποσοστό απόσυρσης μαθητών. Πρόσφατες έρευνες αποδεικνύουν ότι είναι πιο εύκολο για τους εκπαιδευτές που εφαρμόζουν πρόσωπο με πρόσωπο διδασκαλία να αποτρέψουν τους μαθητές από το να σταματήσουν το κάπνισμα, καθώς τα κίνητρα δημιουργούνται πιο εύκολα στα μαθήματα πρόσωπο με πρόσωπο. Αυτό συμβαίνει επειδή το περιβάλλον της τάξης παρέχει πιο άμεση αλληλεπίδραση και ενθάρρυνση. Ενώ οι εκπαιδευτές που εφαρμόζουν πρόσωπο με πρόσωπο διδασκαλία μπορεί να είναι σε θέση να προσαρμόσουν τις μεθόδους και το στυλ διδασκαλίας για να διατηρήσουν τους μαθητές, οι εξ αποστάσεως εκπαιδευτές περιορίζονται σε ηλεκτρονικές συσκευές. Πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι οι περισσότεροι εξ αποστάσεως μαθητές είναι ενήλικες ή άτομα των οποίων το πρόγραμμα ή οι προσωπικές καταστάσεις τους δυσκολεύουν να παρακολουθήσουν μαθήματα πρόσωπο με πρόσωπο. Έτσι, αυτές οι προσωπικές καταστάσεις μπορεί μερικές φορές να είναι οι λόγοι για το υψηλό ποσοστό εγκατάλειψης σπουδών μεταξύ των σπουδαστών από απόσταση.

Αναφορικά με τα ακαδημαϊκά αποτελέσματα, οι μαθητές που παρακολουθούν διδασκαλία πρόσωπο με πρόσωπο καθώς και οι σπουδαστές από απόσταση παρουσιάζουν παρόμοιες επιδόσεις και ακαδημαϊκά αποτελέσματα. Ωστόσο, θα πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι υπάρχουν

ορισμένες πτυχές της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης που είναι δύσκολο να ελεγχθούν, όπως η χρήση πρόσθετου υλικού για τη συμμετοχή στις εξετάσεις.

Η απόδοση των μαθητών επηρεάζεται περισσότερο από τον σχεδιασμό και τις στρατηγικές που χρησιμοποιούνται παρά από τυπικότητα. Με αυστηρά σχέδια, ανεξάρτητα από τη μέθοδο, τα αποτελέσματα δεν πρέπει να διαφέρουν σημαντικά.

Η ανάπτυξη πλατφορμών διδασκαλίας είχε τεράστιο θετικό αντίκτυπο στην εκπαιδευτική εμπειρία. Πρώτον, πρέπει να επισημανθεί το γεγονός ότι αυτές οι πλατφόρμες έχουν αφαιρέσει σχεδόν όλα τα όρια στην εκπαίδευση. Αυτό σημαίνει ότι οι μαθητές δεν περιορίζονται πλέον στο να μάθουν τι είναι διαθέσιμο για αυτούς σε μια φυσική τάξη ή βιβλιοθήκη, έχουν πρόσβαση σε αυτές τις πλατφόρμες διδασκαλίας που τους επιτρέπουν να μαθαίνουν με ολοκληρωμένο τρόπο όπου κι αν βρίσκονται στον κόσμο. Αυτές οι πλατφόρμες υποστηρίζουν και ενισχύουν την εκπαιδευτική διαδικασία, βοηθούν στη δημιουργία συλλογικών χώρων για τους μαθητές, δίνοντάς τους τη δυνατότητα να επικοινωνούν μεταξύ τους από απόσταση, να ανταλλάσσουν πληροφορίες και να λύνουν προβλήματα. Βοηθά επίσης στη δημιουργία μιας πιο προσωπικής σχέσης δασκάλου-μαθητή, καθώς η αλληλεπίδραση μεταξύ αυτών των δύο λαμβάνει χώρα ιδιωτικά.

Επιπλέον, οι πλατφόρμες διδασκαλίας έχουν καταστήσει προσβάσιμη την εκμάθηση γλωσσών για εκείνους τους ανθρώπους που δεν μπορούσαν να παρακολουθήσουν σχολεία λόγω της δουλειάς τους ή των καθημερινών τους εργασιών. Αυτό είναι δυνατό χάρη στην ευελιξία που δίνει στους μαθητές. Επιτρέπουν επίσης στους μαθητές να μπαίνουν και να βγαίνουν σε ώρες που τους ταιριάζουν. Επομένως, αυτές οι πλατφόρμες επιτυγχάνουν ίσες ευκαιρίες εκπαίδευσης για όλους. Συμπερασματικά, η εκμάθηση γλωσσών είναι πιο ελκυστική τώρα από ποτέ λόγω της ανάπτυξης αυτών των πλατφορμών.

V. ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΗ ΜΑΘΗΣΗ

Η διαδικτυακή διδασκαλία εισήχθη στην Ευρώπη μετά το ξέσπασμα της πανδημίας Covid-19, προκειμένου να διασφαλιστεί η συνέχεια της μάθησης. Αν και τα συστήματα και τα σχολεία δεν ήταν επαρκώς προετοιμασμένα για μια τέτοια κρίση, η ιεράρχηση της μάθησης και της ευημερίας των μαθητών προκάλεσε την απαίτηση για επιτυχή εκπαιδευτική ανάκαμψη, που χτίζει ανθεκτικότητα και ενσωμάτωση και εμπιστεύεται ότι κάθε παιδί και νέος μαθαίνει ουσιαστικά και βιώσιμα. Ως επακόλουθο μέτρο, οι υπεύθυνοι χάραξης της εκπαιδευτικής πολιτικής ενίσχυσαν τη χρήση της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης και τα ευρωπαϊκά Υπουργεία Παιδείας πρόσφεραν διατάξεις διδασκαλίας και μάθησης σε ποικίλες αναλογίες. Η Ελλάδα, για παράδειγμα, επαναλειτουργούσε ήδη καθιερωμένες πλατφόρμες, π.χ. e-class και e-me, οι οποίες δεν είχαν αναπτυχθεί και είχαν αναγνωρίσει πολύ περιορισμένη χρήση από τους περισσότερους δασκάλους και διευθυντές σχολείων μέχρι τότε. Το ίδιο ισχύει και για άλλες ευρωπαϊκές χώρες όπως η Δανία, σύμφωνα με τη συλλογή δεδομένων REDS και βάσει έρευνας της UNESCO (Meinck, Fraillon & Strietholt, 2022). Ωστόσο, οι εκπαιδευτικοί, τα σχολεία και οι διευθυντές μαζί με τους ίδιους τους μαθητές ήταν απροετοίμαστοι για ένα τέτοιο άλμα και έδειχναν να μην έχουν καμία ουσιαστική τεχνογνωσία στον τομέα της διαδικτυακής διδασκαλίας. Σεμινάρια προσφέρθηκαν από διάφορους οργανισμούς, είτε από το Υπουργείο Παιδείας της Ελλάδας είτε εντός του φάσματος έργων που χρηματοδοτούνται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή όπως το School Education Gateway. Αυτά τα σεμινάρια παρείχαν στους καθηγητές ψηφιακά εργαλεία που παρουσιάστηκαν πρόσφατα προκειμένου να διευκολυνθεί το έργο της διατήρησης του ενδιαφέροντος των μαθητών τους για τη μαθησιακή διαδικασία.

Όσον αφορά τα σχολικά προγράμματα, πολύ λίγα έχουν προσαρμοστεί στο νέο μοντέλο διδασκαλίας και μάθησης. Στη συνέχεια, προέκυψε η ανάγκη για περαιτέρω τροποποίηση των σχολικών βιβλίων και τη μετατροπή τους σε ψηφιακά βιβλία, οδηγώντας έτσι σε περαιτέρω ενέργειες που έπρεπε να αναπτυχθούν. Ένας επιπλέον λόγος που οδήγησε στην αυξανόμενη ανάγκη για εξ αποστάσεως μάθηση σχετίζεται με τη μείωση της ευημερίας των παιδιών και των

νέων κατά τη διάρκεια της διακοπής της σχολικής εκπαίδευσης. Καθώς τα παιδιά και οι νέοι στερήθηκαν την πρόσωπο με πρόσωπο αλληλεπίδραση με τους συνομηλίκους τους, άρχισαν να αισθάνονται συναισθηματικά επηρεασμένοι από ό,τι συνέβαινε στον κόσμο λόγω της πανδημίας και να ανησυχούν για τις πιθανές αλλαγές στο σχολείο τους. Επιπλέον, όπως αποκαλύφθηκε από έρευνες που πραγματοποιήθηκαν, ενώ ορισμένοι μαθητές έλαβαν βοήθεια από γονείς σχετικά με θέματα μάθησης κατά τη διάρκεια της διακοπής, υπήρξε σημαντικός αριθμός άλλων που δεν έλαβαν καμία βοήθεια, αναμένοντας οποιαδήποτε πιθανή βοήθεια από τους εκπαιδευτικούς τους και παροτρύνοντας το σύστημα να προτείνουν νέες λύσεις για να επιτύχουν την ένταξή τους.

Η προοπτική περαιτέρω κλεισίματος λόγω οποιασδήποτε πιθανής κρίσης, είτε αυτό αφορά υγειονομική κρίση ή ακόμα και σε περιβαλλοντική κρίση, αποκαλύπτει την ανάγκη για περαιτέρω ετοιμότητα των ευρωπαϊκών χωρών να παρέχουν στο παιδί και τον νέο μαθητή τα απαραίτητα μέσα για τη μαθησιακή συνέχεια και να αναπτύξουν μηχανισμούς ή ψηφιακά εργαλεία για την υποστήριξη των δασκάλων και των σχολείων στο μέλλον.

VI. Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ

Η διαδικτυακή διδασκαλία έχει γίνει μια νέα πραγματικότητα τόσο για μαθητές όσο και για καθηγητές. Ωστόσο, χωρίς να το αναγνωρίσουμε, αυτή η μαζική αλλαγή στη διδασκαλία συμβαίνει, καθώς τόσο οι δάσκαλοι όσο και οι μαθητές πρέπει πρώτα να εξοικειωθούν με τα διαδικτυακά μαθήματα. Και τα δύο μέρη βρίσκονται σε νέα πεδία: διδασκαλία μέσω Διαδικτύου - ελάχιστος έλεγχος της ίδιας της διδασκαλίας και διαδικτυακής μάθησης - προκαλεί σύγχυση για τους νεότερους μαθητές των οποίων το αίσθημα ευθύνης δεν έχει ακόμη αναπτυχθεί.

- Σε τι διαφέρει το διαδικτυακό περιβάλλον από την κατά πρόσωπο εκπαίδευση;

Είναι προφανές ότι η διαδικτυακή διδασκαλία και η διδασκαλία πρόσωπο με πρόσωπο έχουν διάφορα κοινά στοιχεία που πρέπει να προσαρμοστούν διαφορετικά με βάση το διδακτικό πλαίσιο. Ο παρακάτω πίνακας δείχνει πώς διαφέρουν τα κοινά στοιχεία τόσο της «πρόσωπο με πρόσωπο» και της διαδικτυακής διδασκαλίας σε κάθε περίπτωση: (8)

	Πρόσωπο με πρόσωπο	Διαδικτυακή
Επικοινωνία	Η επικοινωνία πραγματοποιείται μέσω της φυσικής παρουσίας. Η φωνή και η γλώσσα του σώματος χρησιμοποιούνται για να υποστηρίξουν αυτό που πρέπει να κοινοποιηθεί	Υπάρχει ανάγκη για ενίσχυση των επικοινωνιακών δεξιοτήτων προκειμένου να δημιουργηθεί μια σύνδεση σε ένα εικονικό περιβάλλον. Ο δάσκαλος πρέπει να είναι υπομονετικός και πραγματικά προσεκτικός σε τυχόν σημάδια από τους μαθητές. Η ενεργητική ακρόαση των μαθητών είναι επίσης εξαιρετικά σημαντική. Όσον αφορά τα εργαλεία μια καλής ποιότητας κάμερα και το μικρόφωνο είναι χρήσιμο.
Διαχείριση χρόνου	Ο χρόνος που απαιτείται για να φτάσετε στο μάθημα πρέπει να αναγνωρίζεται, επομένως οι ώρες εργασίας είναι περιορισμένες λόγω του χρόνου μετάβασης στη δουλειά.	Τα μαθήματα φαίνονται πιο δυνατά και έτσι είναι πιο εύκολο να τα βγάλεις πέρα. Είναι σημαντικό να μείνετε εντός προγράμματος.
Οργάνωση	Το διδακτικό υλικό πρέπει να είναι οργανωμένο μέσω φακέλων για εύκολη πρόσβαση	Τα αρχεία διδασκαλίας πρέπει να είναι οργανωμένα ενώ θα είναι χρήσιμο να αποθηκεύσετε τους αγαπημένους σας συνδέσμους σε περίπτωση που τους χρειαστείτε για

		μάθημα.
Χρήση υπολογιστή	Οι δάσκαλοι χρησιμοποιούν συνήθως ένα βιβλίο μαθημάτων που τους καθοδηγεί στο μάθημα	Απαιτούνται προηγούμενες γνώσεις, όπως κοινή χρήση ήχου, βίντεο, αρχείων ή κοινής χρήσης οθόνης. Είναι σημαντικό ο δάσκαλος να έχει γνώσεις σχετικά με

	Συνήθως υπάρχει ανάγκη γνώσεων σχετικά με παρουσιάσεις PowerPoint ή μερικές φορές χρήση λευκού πίνακα.	τη χρήση των απαραίτητων εργαλείων και δυνατοτήτων για το μάθημα. Επίσης, τα μαθήματα πρέπει να καταγράφονται
Αξιολόγηση	Η αξιολόγηση μπορεί να πραγματοποιηθεί είτε μέσω συνέντευξης είτε μέσω ερωτηματολογίου.	Η ανάλυση των αναγκών είναι εξαιρετικά σημαντική για να είναι στο επίπεδο του μαθητή

(Anggrawan et al, 2019)

Επιπλέον, είναι εξαιρετικά ενδιαφέρον να παρατηρήσουμε ότι παρόλο που υπάρχουν σημαντικοί μετασχηματισμοί από το πλαίσιο της «πρόσωπο με πρόσωπο» εκπαίδευσης σε ένα διαδικτυακό πλαίσιο, πολλές μελέτες εξέφρασαν ότι δεν υπάρχει σημαντική διαφορά στα αποτελέσματα μεταξύ των δύο διαφορετικών τύπων διδασκαλίας (Anggrawan et al, 2019).

Τι είδους νέες δεξιότητες χρειάζεται ένας δάσκαλος για να είναι ικανός στο διαδικτυακό μέσο;

Είναι απολύτως σημαντικό οι εκπαιδευτικοί που ασχολούνται με τη διαδικτυακή διδασκαλία να αποκτήσουν ορισμένες δεξιότητες που θα τους βοηθήσουν να παραδώσουν τα μαθήματά τους στο Διαδίκτυο. Ένα από τα πιο σημαντικά στοιχεία είναι να γνωρίζουν την τεχνολογία που χρησιμοποιείται. Θα ήταν εξαιρετικά χρήσιμο εάν ο δάσκαλος πλοηγηθεί και εξερευνήσει με τα εργαλεία που χρησιμοποιούνται για να φανεί οικείος κατά τη διάρκεια του μαθήματος (Nobre, 2012).

Ένα άλλο σημαντικό στοιχείο είναι η παροχή πληροφοριών στους μαθητές σχετικά με την τεχνική υποστήριξη. Εάν οι μαθητές αντιμετωπίζουν προβλήματα με τα εργαλεία τους, πρέπει να

γνωρίζουν ποιον πρέπει να ρωτήσουν σε περίπτωση που ο δάσκαλος δεν μπορεί να βοηθήσει (Nobre, 2012).

Δεδομένου ότι η χρήση της τεχνολογίας μπορεί μερικές φορές να μην είναι σύμφωνη με τα σχέδιά μας, είναι σημαντικό για τον δάσκαλο να παραμείνει ευέλικτος και να περιμένει τα πάντα.

Τεχνικές προκλήσεις μπορεί να προκύψουν σε οποιαδήποτε

χρόνο με το πιο απλό παράδειγμα: ασταθής σύνδεση στο διαδίκτυο. Είναι σημαντικό ο δάσκαλος να ξέρει πώς να χειρίζεται τέτοιες καταστάσεις, ενώ ταυτόχρονα νιώθει σίγουρος ότι θα λύσει το ζήτημα εκείνη τη στιγμή (Nobre, 2012).

Όταν διδάσκουν διαδικτυακά, οι μαθητές πρέπει να γνωρίζουν τον δάσκαλο. Λόγω της μη φυσικής εγγύτητας μεταξύ του δασκάλου και των μαθητών, ο δάσκαλος πρέπει να διδάσκει με τρόπο που να κρατά τους μαθητές αφοσιωμένους. Μέσα σε αυτό το ίδιο πλαίσιο, ο δάσκαλος πρέπει να δημιουργήσει μια σύνδεση με τους μαθητές, ώστε να αισθάνονται άνετα να μοιράζονται τις ανησυχίες τους. Η διαδικτυακή διδασκαλία μπορεί να προκαλεί αίσθημα απομόνωσης και μοναξιάς, επομένως είναι σημαντικό για τους μαθητές να αισθάνονται την υποστήριξη και να είναι μέρος της κοινότητας.

Οι τακτικές αξιολογήσεις μπορούν επίσης να είναι χρήσιμες για να παρέχουν κάποιο αυτοστοχασμό στον δάσκαλο και οτιδήποτε πρέπει να βελτιωθεί από την οπτική γωνία των μαθητών. (Nobre, 2012)

VII. ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ ΚΑΙ ΕΡΓΑΛΕΙΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

Υπάρχουν πολλές διαθέσιμες διαδικτυακές πηγές για διδασκαλία και εκμάθηση δεύτερων/ξένων γλωσσών. Καθώς οι άνθρωποι συνειδητοποιούν περισσότερο τα εργαλεία, οι ερευνητές και οι επαγγελματίες στην απόκτηση γλώσσας με τη βοήθεια υπολογιστή απαιτείται να τα αναπτύξουν και να τα χρησιμοποιήσουν εκτενώς διερευνώντας, επιλέγοντας, χρησιμοποιώντας και αξιολογώντας τα εργαλεία σε μια σειρά από σενάρια.

Θα παρουσιαστούν ορισμένες μέθοδοι και η χρήση τους στο πλαίσιο της εξ αποστάσεως διδασκαλίας της αγγλικής γλώσσας.

- **Διαδικτυακός Πίνακας**

Ένας διαδικτυακός πίνακας βοηθά τους δασκάλους να αλληλεπιδρούν με τους μαθητές σε πραγματικό χρόνο μέσω του Διαδικτύου. Προσφέρουν την ίδια εμπειρία με έναν παραδοσιακό πίνακα, αλλά είναι συνδεδεμένοι στο διαδίκτυο και διευκολύνουν την ψηφιοποίηση του περιεχομένου που είναι γραμμένο σε αυτά. Αυτό βοηθά τους δασκάλους να εξηγήσουν τα πράγματα με καλύτερο τρόπο σε μια ηλεκτρονική τάξη.

Στο παρακάτω βίντεο μπορείτε να μάθετε ποιοι είναι οι καλύτεροι δωρεάν εικονικοί πίνακες για online διδασκαλία και τρόπος χρήσης τους:

[The Best Free Virtual Whiteboards for Online Teaching - YouTube](#)

- **Ζωντανά Διαδικτυακά Μαθήματα**

Μια εικονική τάξη είναι μια διαδικτυακή τάξη που επιτρέπει στους συμμετέχοντες να επικοινωνούν μεταξύ τους, να προβάλλουν παρουσιάσεις ή βίντεο, να αλληλεπιδρούν με άλλους συμμετέχοντες και να συμμετέχουν με πόρους σε ομάδες εργασίας. Μια εικονική τάξη επιτρέπει τόσο σε μαθητές όσο και σε εκπαιδευτές σε όλο τον κόσμο να συμμετέχουν

σε ζωντανά μαθήματα για να συνεργάζονται και να αλληλεπιδρούν.

Τα διαδικτυακά μαθήματα επιτρέπουν επίσης τη δυνατότητα εγγραφής της τάξης όπως συμβαίνει, συμπεριλαμβανομένου οποιουδήποτε ήχου και οπτικής παρουσίασης. Αυτό σημαίνει ότι το περιεχόμενο είναι προσβάσιμο ακόμη και μετά την παράδοση, ένα πρόσθετο πλεονέκτημα για όσους θέλουν μια γρήγορη ανανέωση ή ίσως δεν κατάλαβαν πλήρως την πρώτη φορά.

Αν θέλετε μερικές συμβουλές για να ξεκινήσετε τα διαδικτυακά σας μαθήματα, παρακολουθήστε αυτό το βίντεο στο YouTube:

[3 engaging ways to start your online class - YouTube](#)

- **Προηχογραφημένα βίντεο Διαλέξεων**

Όταν πρόκειται για προηχογραφημένα μέσα, ο πρώτος κανόνας είναι ο πιο δύσκολος: μην παρατείνετε πολύ τα μέσα. Δοκιμάστε να χωρίσετε τις μεγάλες διαλέξεις σε μικρά κομμάτια των 15 περίπου λεπτών, σε συνδυασμό με δραστηριότητες που βοηθούν τους μαθητές να επεξεργαστούν κάθε κομμάτι περιεχομένου.

Η βασική επιλογή που θα κάνετε κατά την εγγραφή διαλέξεων είναι αν θα χρησιμοποιήσετε βίντεο ή άλλα μέσα. Το βίντεο είναι καλό για την αναπαράσταση οπτικά πολύπλοκων πληροφοριών και την ενίσχυση της ανθρώπινης παρουσίας του εκπαιδευτή για τους μαθητές. Από την άλλη πλευρά, το βίντεο είναι πιο δύσκολο να παραχθεί από τα περισσότερα μέσα, προτιμήστε τα πιο εύκολα μέσα που θα ολοκληρώσουν τη δουλειά.

Σε αυτό το βίντεο μπορείτε να μάθετε πώς να ηχογραφείτε εκ των προτέρων μια διάλεξη στο Zoom. Ρίξε μια ματιά!

[How to Pre-record a lecture in Zoom - YouTube](#)

- **Αντιστραμμένη τάξη (Flipped Classroom)**

Η αναποδογυρισμένη τάξη, που μερικές φορές αναφέρεται ως ανεστραμμένη τάξη, είναι μια σύγχρονη εκπαιδευτική στρατηγική που προσφέρει μάθηση με επίκεντρο τους μαθητές.

Με απλά λόγια, σε μια αναποδογυρισμένη τάξη ό,τι γίνεται παραδοσιακά στην τάξη γίνεται στο σπίτι, ενώ ό,τι γίνεται ως εργασία γίνεται πλέον στην τάξη υπό την καθοδήγηση του δασκάλου.

Σε αντίθεση με την παραδοσιακή τάξη, όπου ο δάσκαλος παίρνει το κέντρο μεταδίδοντας νέες πληροφορίες στους μαθητές που τις απορροφούν παθητικά, η τεχνική της ανατρεπόμενης τάξης εστιάζει στην παροχή μαθησιακού υλικού με τη μορφή προηχογραφημένων διαλέξεων, βίντεο, παρουσιάσεων, σεμιναρίων και άλλο υλικό που βασίζεται στον ιστό πριν από την πραγματική τάξη. Αυτή η μέθοδος απαιτεί από τους μαθητές να εξοικειωθούν με τις νέες πληροφορίες και να προετοιμαστούν για δραστηριότητες εντός της τάξης με τον δάσκαλο και τους συμμαθητές τους, εκ των προτέρων.

Μάθετε περισσότερα για το μοντέλο αναποδογυρισμένης τάξης παρακολουθώντας αυτό το βίντεο: [The Flipped Classroom Model - YouTube](#)

- **Διδασκαλία με βάση το παιχνίδι/παιχνιδοποίηση (GBL)**

Η μάθηση με βάση το παιχνίδι είναι μια διδακτική στρατηγική που γίνεται ολοένα και πιο δημοφιλής για να βοηθήσει τους μαθητές να επιτύχουν τους μαθησιακούς τους στόχους. Η μάθηση με βάση το παιχνίδι είναι μια μέθοδος διδασκαλίας που χρησιμοποιεί τη δύναμη των παιχνιδιών για να καθορίσει και να υποστηρίξει τα μαθησιακά αποτελέσματα.

Ένα περιβάλλον GBL το επιτυγχάνει αυτό μέσω εκπαιδευτικών παιχνιδιών που έχουν στοιχεία όπως αφοσίωση, άμεσες ανταμοιβές και υγιή ανταγωνισμό. Όλα αυτά έτσι ώστε όσο οι μαθητές παίζουν, να έχουν κίνητρο για μάθηση.

Το σπουδαίο με τη μάθηση με βάση το παιχνίδι είναι ότι ο καθένας μπορεί να αποκομίσει τα οφέλη της, από προσχολική ηλικία μέχρι τη μεταδευτεροβάθμια εκπαίδευση και μετά.

Σε αυτήν την ομιλία του TED, ο Scott Herbert μιλά για τη δύναμη της παιχνιδοποίησης στην εκπαίδευση:

[The Power of Gamification in Education | Scott Hebert | TEDxUAlberta - YouTube](#)

- **Ιστολόγιο (Blog) Τάξης**

Το ιστολόγιο μοιάζει λίγο με ένα διαδικτυακό ημερολόγιο, εκτός από το ότι τα ιστολόγια δεν είναι απαραίτητα ιδιωτικά, αντίθετα δημιουργούνται για ένα κοινό. Και ακριβώς όπως ένα ημερολόγιο, ένα ιστολόγιο είναι χαλαρό, καθιστώντας τον έναν εύκολο και άνετο τρόπο για τους μαθητές να γράφουν.

Οι δάσκαλοι μπορούν να χρησιμοποιούν ιστολόγια για να δημοσιεύουν εργασίες, πόρους και να ενημερώνουν τους μαθητές και ακόμη και τους γονείς σχετικά με τις εκδηλώσεις της τάξης, τις ημερομηνίες λήξης και το περιεχόμενο που καλύπτεται. Οι δάσκαλοι μπορούν επίσης να χρησιμοποιούν ιστολόγια για να βοηθήσουν τους μαθητές να κατακτήσουν το περιεχόμενο και να βελτιώσουν τις δεξιότητές τους στη γραφή. Οι μαθητές μπορούν να χρησιμοποιήσουν ιστολόγια για να δημοσιεύσουν τα γραπτά τους και να εκπαιδεύσουν άλλους σε ένα συγκεκριμένο θέμα.

Θέλετε περισσότερες πληροφορίες σχετικά με το τι είναι ένα blog; Δείτε αυτό το βίντεο:

[What is aBlog? - YouTube](#)

VIII. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η παρούσα μελέτη επιβεβαιώνει την έρευνα που διεξήχθη από πέντε οργανισμούς σε πέντε διαφορετικές ευρωπαϊκές χώρες: CESUR στην Ισπανία, EUROSPEAK στην Ιρλανδία, ACTA στη Ρουμανία, RESET στην Κύπρο και ΕΕΡΕΚ στην Ελλάδα.

Η ACTA είναι ο εταίρος που συντόνισε αυτήν την έρευνα και το κάναμε συντάσσοντας τις κατευθυντήριες γραμμές έρευνας, οι οποίες καλύπτουν όλη την πτυχή της έρευνας που ορίζεται στην εφαρμογή καθώς και μια σειρά από παρουσιάσεις power point ως μέρος του περιεχομένου που συγκεντρώσαμε για να δημιουργήσουμε μια θεωρητική βάση για ομιλητές ξένων γλωσσών που επιθυμούν να επιχειρήσουν μια καριέρα στη διδασκαλία γλώσσα στο διαδίκτυο. Όλοι οι συνεργάτες συνέβαλαν στο θεωρητικό εγχειρίδιο πραγματοποιώντας πρώτα μια έρευνα για να έχουμε ένα σημείο εκκίνησης της έρευνάς μας. Το επόμενο καθήκον ήταν να ολοκληρωθούν τα κύρια σημεία της εθνικής έρευνας και να παραχθεί μια παρουσίαση ppt πρακτικών εργαλείων για τη διευκόλυνση της διδασκαλίας γλωσσών στο Διαδίκτυο.

Κατά τη σύνταξη των αποτελεσμάτων, παρατηρήσαμε τις πτυχές στις οποίες η διδασκαλία της γλώσσας είχε παρόμοια εξέλιξη σε όλες τις χώρες εταίρους, όπως η μετάβαση από τη μέθοδο μετάφρασης γραμματικής στην επικοινωνιακή προσέγγιση ή τη χρήση διαδικτυακών πλατφορμών, καθώς και πτυχές στις οποίες διαφέρουμε, όπως π.χ. ως γλώσσες που τα εκπαιδευτικά μας συστήματα βρίσκουν πιο κατάλληλες να εισαγάγουν. Υπάρχει μια γενική συμφωνία ότι τα αγγλικά είναι η πρώτη ξένη γλώσσα που διδάσκεται από το δημοτικό ή το γυμνάσιο σε όλες τις χώρες εταίρους, ωστόσο όσον αφορά τη δεύτερη γλώσσα, τα πράγματα διαφέρουν ελαφρώς, ακόμα οι πιο αναφερόμενες δεύτερες ξένες γλώσσες είναι τα γαλλικά, τα γερμανικά, Ισπανικά και Ιταλικά.

Φαίνεται ότι υπάρχει συναίνεση σχετικά με την ανάγκη αναβάθμισης των γλωσσικών πλατφορμών, οι περισσότεροι καθηγητές που πήραν συνέντευξη επισημαίνουν την ανάγκη

για πιο πρακτικά εργαλεία καθώς και πρακτικά βήματα προς τις νέες τεχνολογίες. Ως εκ τούτου, ως συνέχεια αυτού του οδηγού, ο ιστότοπος της electrolengua (<http://electrolengua-erasmus.site/>) διαθέτει επίσης παρουσιάσεις ppt που στοχεύουν να βοηθήσουν τον καθηγητή ξένων γλωσσών τόσο τεχνικά όσο και ως προς το περιεχόμενο.

Βιβλιογραφία:

1. Alptekin, Cem. 2002. Towards intercultural communicative competence in ELT. *ELT Journal* (Oxford University Press) 56 (1): 57–64.
2. Anastasiadis, P. 2012. Design of a Blended Learning Environment for the Training of Greek Teachers: Results of the Survey on Educational Needs. In P. Anastasiades (ed.), *Blended learning environments for adults: Evaluations and frameworks*. pp. 230–256. Hershey, PA: Information Science Reference
3. Anastasiadou, A. (2015). EFL Curriculum Design: The Case of the Greek State School Reality in the Last Two Decades (1997-2014). *International Journal of Applied Linguistics & English Literature*,) Vol. 4 No. 2. ISSN 2200-3592 (Print), ISSN 2200-3452 (Online).
4. Anastasiades, P.S., Filippousis, G., Karvunis, L., Siakas, S., Tomazinakis, A., Giza P. and Mastoraki H. (2010). Interactive Videoconferencing for collaborative learning at a distance in the school of 21st century: A case study in elementary schools in Greece, *Computers & Education*, Vol. 54, No. 2, pp. 321-339.
5. Androussou, A. 2005. Processes of educational intervention in minority education. Athens: Gutenberg.
6. Atay, Derin, Gökçe Kurt, Zeynep Çamlıbel, Pınar Ersin, and Özlem Kaslioglu. 2009. “The Role of Intercultural Competence in Foreign Language Teaching.” *Inonu University Journal of the Faculty of Education* 10 (3): 123–135
7. Aghaie, R. & Zhang, L. J. (2012). ‘Effects of explicit instruction in cognitive and metacognitive reading strategies on Iranian EFL student’s reading performance and strategy transfer.’ *Instructional Science*, 40/6, 1063-1081.
8. Aivazoglou, E. & Griva, E. (2014). ‘Reading Skills and Strategies: Assessing Primary School Students’ Awareness in L1 and EFL Strategy Use.’ *International Journal of Applied Linguistics & English Literature*, 3/5, 239-250.
9. Anderson, N. J. (2009). ‘ACTIVE Reading: The research base for a pedagogical approach in the reading classroom’. In Z. Han & N. J. Anderson, *Second language reading research and instruction: Crossing the boundaries*. Michigan: University of Michigan Press, 117-143.
10. Ανδριώτου Β.Ε. και Ε. Μεταξά (2016). “Διδάσκοντας την Επιστημική Τροπικότητα της Αγγλικής με Παράλληλα Δεδομένα”. In Μ. Σιδηροπούλου (επιμ.), η-τόμος Διαγλωσσικές Θεωρήσεις. Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Τμήμα Αγγλικής Γλώσσας και Φιλολογίας, Πρόγραμμα Μετα-Φράσεις, 313-338.
11. Atkinson A. (1987). “The Mother Tongue in the Classroom: A Neglected Resource?” In *ELT Journal* 41:4, 241-247.
12. Baldoumi, K. (2016). ‘The employment of vocabulary learning strategies by young Greek learners of English: Differences in relation to gender and grade.’ *Selected Papers on Theoretical and Applied Linguistics*, 21, 504-515.

13. Bauman Z. (1999). Culture as praxis. London: Sage.
14. Baynham M. (1983). "Mother Tongue Materials and Second Language Literacy". In *ELT Journal* 37:4, 312-318.
15. Brooks N. (1964). Language and language learning: theory and practice. 2nd ed. New York: Harcourt Brace.
16. Brown H.D. (2000). Principles of language learning and teaching. 4th ed. New York: Addison Wesley Longman.
17. Catford J.C. (1965). A linguistic theory of translation: An essay in applied linguistics. Oxford: Oxford University Press.
18. Council of Europe. 2001. Common European framework of reference for languages. Cambridge: Cambridge University Press.
19. Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών (Δ.Ε.Π.Π.Σ.) και Αναλυτικά Προγράμματα Σπουδών (Α.Π.Σ.) Υποχρεωτικής Εκπαίδευσης, Τόμος Α' (2002). Αθήνα: ΥΠΕΠΘ και Παιδαγωγικό Ινστιτούτο.
20. Duff A. (1989). Translation. Oxford: Oxford University Press.
21. Eadie J. (1999). "A Translation Technique". In *English Teaching Forum Online* 37:1, 2-9.
22. Edge J. (1986). "'Acquisition Disappears in Adultery': Interaction in the Translation Class". In *ELT Journal* 40:2, 121-124.
23. European Commission, 2000. *Memorandum on Lifelong Learning*. Commission Staff Working Paper. Brussels: Commission of the European Communities
24. European Commission, 2010. Europe 2020: A strategy for smart, sustainable and inclusive growth. COM(2010) 2020 final.
25. European Commission, 2020. *About innovation in education Improving and modernising education is a key priority for the EU and its Member States*. https://ec.europa.eu/education/policies/innovation-in-education/about-innovation-in-education_en
26. Govindasamy, T. (2002). *Successful implementation of e-Learning: Pedagogical considerations*. The Internet and Higher Education, pp. 287-299, Volume 4, Issues 3-4.
27. Greek News Agenda (2020). Distance learning after the closure of schools in Greece. Ανακτημένο από: Distance learning after the closure of schools in Greece (greeknewsagenda.gr)
28. Harasim, L. 2000. Shift happens: online education as a new paradigm in learning. *The Internet and Higher Education*, 3, pp. 41-61.
29. Hubackova, S. 2015. History and Perspectives of Elearning. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, pp. 1187-1190, Is. 191.
30. Fay, Richard. 2008. Intercultural approaches to the teaching of English. Patras: Hellenic Open University.

31. Fay, Richard, Leah Davcheva, Vally Lytra, Susan Brown, and Howard McKee. 2008. Intercultural approaches to the teaching of English. Vol. 2. Patras: Hellenic Open University
32. Finocchiaro M. και C. Brumfit (1983). The functional-notional approach. Oxford: Oxford University Press.
33. Michalopoulou, T. (2019). Teaching and learning English online. A research on Greek online teachers and learners of EFL. Master Thesis submitted to the School of English Aristotle University of Thessaloniki
34. Nunan, D. (1988). The learner-centered curriculum. Cambridge: Cambridge University Press.
35. Pange, Jenny & Toki, Eugenia & Lekka, Aspa. (2011). Distance learning: a myth or a necessity for educators?
36. Raptis, A. & Rapti, A., 2000. "Educational Policy and the Introduction of New Technologies in Education". In *Komis, B. Presentations at the 2nd Panhellenic Conference with international participation*. October 2000, Univ. of Patras, Patras.
37. Roumeliotis, A. 2016. *Distance Learning: New services for the professor*. Postgraduate Thesis, University of Patras, Faculty of Engineering, Department of Computer Engineering & Informatics.
38. Sercu, Lies, Ewa Bandura, Paloma Castro, Leah Davcheva, Chryssa Laskaridou, Ulla Lundgren, Maria Méndes Garcia, and Phyllis Ryan. 2005. Foreign language teachers and intercultural competence. An international investigation. Clevedon: Multilingual Matters.
39. Savvidou, E. (2020). Teaching intonation to Greek EFL learners: assessing the effectiveness of audiolingualism vs the communicative approach. MA Thesis submitted to the AUTH.
40. University of Patras. 2021. University of Patras. Retrieved from the Department of Computer Engineering & Informatics: <http://www.upatras.gr/el/node/122>
41. Warschauer, M., & Healey, D. (1998). Computers and language learning: An overview. *Language Teaching*, 31(2), 57-71. doi:10.1017/S0261444800012970
42. Widdowson, H. G. (1989). Knowledge of language and ability for use. *Applied linguistics*, 10(2), 128-137.
43. Anggrawan, Anthony & Yassi, Abdul & Satria, Christofer & Arafah, Burhanuddin & Makka, H.. (2019). Comparison of Online Learning Versus Face to Face Learning in English Grammar Learning. 1-4. 10.1109/ICCED46541.2019.9161121.
44. Nobre, C. (2012). *Teaching online vs teaching face-to-face*. Ugc.futurelearn.com. Retrieved 12 August 2022, from <https://ugc.futurelearn.com/uploads/files/d6/cd/d6cd9dc1-efbe-4dfd-81d4-cc283de76a1e/Teaching Online Vs Teaching Face to Face FinalR2.pdf>.

45. The inspectorate of the Department of education and skills, (2019) Modern foreign languages: A report on the quality of practice in post-primary schools, [file:///C:/Users/44752/Downloads/75059_ea1d4710-3e92-4a9e-b5b4-592c5cfd034e%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/44752/Downloads/75059_ea1d4710-3e92-4a9e-b5b4-592c5cfd034e%20(1).pdf)
46. RED C research & ASTI (March 2020) Class size and the physical environment in our schools: The teachers' perspective, <file:///C:/Users/44752/Downloads/asti-survey-of-teachers-feb-2020-final.pdf>
47. The Department of Education and Skills, (2015) Framework for Junior cycle 2015, WWW.education.ie, <https://ncca.ie/media/3249/framework-for-junior-cycle-2015-en.pdf>
48. National council for curriculum and assessment, The Irish curriculum online: <https://www.curriculumonline.ie/Junior-cycle/Junior-Cycle-Subjects/Modern-Foreign-Languages/Overview-Course/>
49. Official council of Europe (COE) (www.Coe.int)
Language levels (clonmeltuitionacademy.ie)
50. Turas, Problems with learning Irish in school: Grammar translation, (2017), <https://turasteanga.weebly.com/language-learning/problems-with-learning-irish-in-school-grammar-translation>
51. Little, D. University of Dublin, Trinity college, Meeting the language needs of refugees in Ireland. (2000), <https://www.iilt.ie/publications/RLSU%20OP1.pdf>
52. UKEDA, The Direct method, teaching methodology overview. The Direct Method - Teaching Methodology | Teacher Training Course (languageeducation.eu)
53. 'Cada uno de nosotros, como ciudadanos, podemos contribuir a la economía circular'. (24/09/2020). Madrid: *uah.es noticia*. <https://portalcomunicacion.uah.es/diario-digital/entrevista/cada-uno-de-nosotros-como-ciudadanos-podemos-contribuir-a-la-economia-circular?n=2>
54. 4 ventajas y desventajas de la educación presencial. (22/12/2021). *Arkos*. <https://arkos.edu.co/4-ventajas-y-desventajas-de-la-educacion->

[presencial/#:~:text=Una%20de%20las%20principales%20desventajas,con%20la%20familia%20o%20trabajar.](#)

55. Creatively. (07/08/2022) A Comprehensive Guide to 'The Flipped Classroom' [What is a Flipped Classroom | The Complete Guide with Tools and Tips \(creately.com\)](#)
56. Dexway Comunnication. (s.f) Aprender idiomas a distancia: principales ventajas. *Dexway*. <https://www.dexway.com/es/aprender-idiomos-a-distancia-ventajas/>
57. Flores, J., Lima, M., & Zeledón, M. (2015). TRADITIONAL METHODS AND APPROACHES OF LANGUAGE TEACHING. Knowledge is Power. <https://sites.google.com/site/knowledgeispower/traditional-methods-and-approaches-of-language-teaching>.
58. Formación a distancia o formación presencial, ¿cuál elegir?. (s.f) Madrid: *Iberdrola*. <https://www.iberdrola.com/talento/educacion-presencial-vs-virtual>
59. Fuente, Oscar (8/12/2020). Formación online vs. formación presencial: ventajas, inconvenientes y cómo elegir la mejor. *IEBS*. <https://www.iebschool.com/blog/formacion-online-vs-formacion-presencial-innovacion/#:~:text=Ventajas%20de%20la%20formaci%C3%B3n%20Online%20frente%20a%20la%20presencial,-La%20formaci%C3%B3n%20online&text=Gracias%20a%20la%20formaci%C3%B3n%20online,d%C3%ADa%20la%20formaci%C3%B3n%20continua%20profesional>.
60. Gisbert Xavier (2011). Lenguas extranjeras y bilingüismo en el sistema educativo español. Programas y centros: Propuestas. Madrid: Asociación Enseñanza Bilingüe. <https://www.ebspain.es/index.php/articulos/14-lenguas-extranjeras-y-bilingueismo-en-el-sistema-educativo-espanol-programas-y-centros-propuestas>
61. Gonzales Lopez, Eduardo y Evaristo Chiyong, Inés (18/03/2021). Rendimiento académico y deserción de estudiantes universitarios de un curso en modalidad virtual y presencial. https://repositorio.utp.edu.pe/bitstream/handle/20.500.12867/4332/Eduardo_Gonzales_Lopez_Ines_Evaristo_Chiyong_Articulo_Revista_Iberoamericana_de_Educaci%C3%B3n_a_distancia_spa_2021.pdf?sequence=1&isAllowed=y
62. LearnDash. (07/08/2022) Characteristics of a Virtual Classroom. [Characteristics of a Virtual Classroom - LearnDash](#)

63. Poppas, Christopher (07/08/2022) How To Use Blogs In the Classroom. [How To Use Blogs In the Classroom - eLearning Industry](#)
64. Prodigy, (07/08/2022) Understanding Game-Based Learning: Benefits, Potential Drawbacks and Where to Begin. [Understanding Game-Based Learning: Benefits, Potential Drawbacks and Where to Begin | Prodigy Education \(prodigygame.com\)](#)
65. Stanford University. (07/08/2022) Pre-record lectures. [Pre-record lectures | Teaching Commons \(stanford.edu\)](#)
66. Teachmint. (07/08/2022) Online Whiteboard www.teachmint.com/features/online-white-board
67. Ventajas de la educación presencial para aprender idiomas (27/12). Madrid: *Exam Madrid*. <https://ingles-madrid.com/blog/ventajas-de-la-educacion-presencial-idiomas>